

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та прикладної лінгвістики

**Лінгвостилістичні особливості відтворення корпоративності в
юридичній галузі (на матеріалі американського телесеріалу “Suits” та
його українського варіанту перекладу)**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка 202М групи
Спеціальності 035.041 Філологія
(германські мови та літератури)
(переклад включно), перша – англійська)
Освітньо-професійної програми
«Філологія (германські мови та літератури
(переклад включно)), перша – англійська»
Маркіна Анастасія Олександрівна
Керівник к. пед. н., доц. Кіщенко Ю.В.
Рецензент к. філол. н., доц. Солдатова С.М.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВІДТВОРЕННЯ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ КОРПОРАТИВНОГО В КІНОПЕРЕКЛАДІ.....	6
1.1. Характеристика юридичного дискурсу і особливості його відтворення в перекладі.....	6
1.2. Лексико-стилістичні особливості перекладу юридичних текстів...	17 22
1.3. Теоретичні засади відтворення корпоративності в перекладі.....	26
1.4. Теоретичні аспекти кіноперекладу.....	
1.5. Методологія дослідження відтворення лексико-стилістичних особливостей корпоративності в перекладі англійськомовного серіалу «Suits».....	40
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ КОРПОРАТИВНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ СЕРІАЛУ «SUITS».....	44
2.1. Особливості відтворення термінів в українськомовному перекладі серіалу «Suits».....	44 49
2.2. Особливості відтворення термінів-жаргонізмів в українськомовному перекладі серіалу «Suits».....	
2.3. Особливості відтворення стилістично забарвленої корпоративної лексики та комічних ситуацій в українськомовному перекладі серіалу «Suits».....	52 58 61
ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	

ВСТУП

Телесеріал як вид художнього кіно посідає чільне місце на ринку кіноіндустрії через його популярність серед великої кількості глядачів. Телесеріал затребуваний глядачем, тому що, по-перше, сюжет будується навколо кожного конкретного епізоду, й почати перегляд серіалу, загалом, можливо з будь-якої частини без перегляду попередніх, й, по-друге, відображає досвід простих людей у вирішенні життєвих проблем в різних соціальних інститутах (освіта, сім'я, охорона здоров'я, судова система і т.п.). Поширеність телесеріалу на ринку перекладацьких послуг вимагає від перекладача більш якісного знання специфічних жанрових рис.

Структура телесеріалу характеризується наявністю в ній діалогів фахівців-професіоналів (лікарів, юристів, політиків і т.п.) у корпоративній середі. Переклад діалогів представляє перекладацьку проблему, суть якої зводиться до визначення статусу спеціальної лексики в тексті телесеріалу, що становить основу висловлювань персонажів. З одного боку, такі діалоги є зразками інституційного дискурсу, насиченого професійною лексикою. З іншого боку, в канві художнього кінотексту інституційні діалоги стають засобом творення мовного портрета, і всі лексичні елементи цих діалогів, в тому числі, спеціалізована лексика, підпорядковані цілі промальовування мовного портрета персонажів. Виникає проблема: чи має перекладач право порушувати принципи перекладу фахової лексики з метою створення гармонійної кіноверсії.

Актуальність дослідження зумовлена спрямованістю сучасних перекладознавчих студій на вивчення особливостей відтворення кінотекстів, що вимагає адекватного перекладу ядерних для них типів професійної лексики, до яких відносимо й корпоративну.

Дослідженню особливостей корпоративної лексики присвячено чимало праць як закордонних науковців (R. Beradt, A. Markwardt, R. Quirk, D. Crystal, R. McDavid, K. Janicki), так і вітчизняних вчених (Т.Р. Ананко, А.О. Колобова).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами й темами. Дослідження виконано в рамках комплексної наукової теми кафедри англійської філології та прикладної лінгвістики «Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на формування фахівця з іноземних мов у сучасному мультикультурному просторі» (номер державної реєстрації 0117U003763).

Мета дослідження полягає у виявленні специфіки перекладу корпоративної лексики у текстах юридичного дискурсу, а саме в тексті юридичного телесеріалу.

Мета нашого дослідження передбачає виконання таких **завдань**:

- надати характеристику юридичному дискурсу і висвітлити особливості його відтворення в перекладі;
- окреслити лексико-стилістичні особливості перекладу юридичних текстів;
- виявити теоретичні засади відтворення корпоративності в перекладі;
- дослідити теоретичні аспекти кіноперекладу;
- розробити методологію відтворення лексико-стилістичних особливостей корпоративності в перекладі англійськомовного серіалу «Suits»;
- дослідити лексико-стилістичні особливості відтворення корпоративності в українськомовному перекладі серіалу «Suits».

Для вирішення поставлених завдань, крім загальнонаукових методів дослідження, були використані наступні **методи**: дефінітивний, диференційний, контекстуальний та перекладознавчий.

Об'єктом дослідження постають тактики та стратегії відтворення лексичних та стилістичних особливостей корпоративності в тексті юридичного телесеріалу.

Предметом дослідження виступає переклад корпоративної лексики в тексті юридичного телесеріалу.

Матеріалом дослідження слугують епізоди американського юридичного телесеріалу «Suits» англійською та українською мовами.

Теоретичне значення роботи полягає в розкритті понять корпоративна лексика, юридичний дискурс, розширенні знань про функціонування фахових лексичних одиниць як художнього прийому в роботах кіно- і телеіндустрії.

Практична цінність роботи зумовлюється можливістю застосування її результатів при перекладі текстів юридичного дискурсу, у викладанні курсів з теорії та практики перекладу, лексикології та стилістики, а також при практичному використанні лінгвістами-перекладачами в роботі з текстами юридичних телесеріалів.

Апробація результатів роботи. Результати дослідження було обговорено на засіданнях кафедри англійської філології та прикладної лінгвістики (перекладознавства та прикладної лінгвістики) Херсонського державного університету, які були проведені в формі попереднього захисту розпочатого дослідження на етапах опрацювання й узагальнення теоретичної й практичної частин роботи.

Публікації. Теоретико-практичні результати дослідження висвітлено в одній одноосібній публікації: в альманасі Херсонського державного університету «Магістерські студії».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВІДТВОРЕННЯ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ КОРПОРАТИВНОГО В КІНОПЕРЕКЛАДІ

1.1. Характеристика юридичного дискурсу і особливості його відтворення в перекладі

Останніми роками поняття «дискурс» стало одним з центральних в дослідженнях різних філологічних дисциплін. Воно використовується у лінгвістиці, філософії, літературознавстві, соціології, політології, тощо. І хоча широке поширення це поняття отримало відносно недавно, воно має довгу історію розвитку. Як зазначає В. З. Дем'янков, латинська лексема *discursus* в значенні «бесіда, розмова» була зафіксована ще у V ст. н.е. [25].

Наприкінці XIX - початку XX ст. до сфери наукового вжитку входять різні лексичні поєднання з прикметником «дискурсивний»: «дискурсивне мислення», «дискурсивна діяльність», «дискурсивне пізнання» та ін. Проте, тільки в 70-ті роки минулого століття поняття «дискурс» починає набувати термінологічний статус [16].

Як міждисциплінарне поняття, дискурс досі немає чіткого і загальноприйнятого визначення, незважаючи на велику кількість досліджень в цій області. У багатьох словниках відзначається його багатозначність, наприклад, у філософській енциклопедії дискурс характеризується як «одне зі складних і важко піддаваних визначенню понять сучасної лінгвістики, семіотики і філософії, яке отримало широке поширення в англо- і особливо франкомовних культурах» [55]. У стилістичному енциклопедичному словнику «дискурс» позначений як «багатозначний термін-поняття, який використовується в лінгвістичних, літературознавчих, філософських, психологічних, історичних дослідженнях» [54]. У лінгвістиці існує два основних підходи до визначення дискурсу. В межах першого підходу його часто співвідносять з поняттям тексту, в межах другого — з поняттям мови.

У теорію лінгвістики тексту поняття «дискурс» було введено у 1952 році американським вченим З. Харрісом в статті «Дискурс-аналіз». Під «дискурсом» З. Харріс розуміє послідовність пропозицій, виголошену (або написану) одною (або більше) людиною в певній ситуації («the sentences spoken or written in succession by one or more persons in a single situation») [50]. Дослідник зазначає, що мова не реалізується в плутаних словах і пропозиціях але в зв'язному дискурсі — від одного слова до великого роману, від монологу до спору.

У 90-ті роки минулого століття під дискурсом розуміли зв'язний текст в сукупності з екстралінгвістичними факторами. «Лінгвістичний енциклопедичний словник» дає наступне визначення дискурсу: «дискурс — це зв'язний текст в сукупності з екстралінгвістичними, прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами, текст, взятий в подієвому аспекті» [9, с. 136]. Проте, співвідношення понять «дискурс» і «текст» носить досить спірний характер. Вважається, що текст є продуктом людської взаємодії, процесу інтерпретації, а дискурс — це саме взаємодія, сам процес, і текст є частиною цього процесу. Так, А.М. Каплуненко підкреслює, що дискурс є «більш широким і універсальним лінгвістичним об'єктом, що охоплює не тільки мовну структуру мовного твору, але також типові параметри комунікативної ситуації, особливості комунікантів, стратегію побудови комунікації». Натомість, текст є більш специфічним і вузьким явищем, що не виходить за рамки власне структурно-сміслових параметрів мовного твору» [21, с. 100].

Співвідношення понять «дискурс» і «мова» простежується ще в працях Ф. де Соссюра: такі категоріальні ознаки, як «мова в живому спілкуванні» і зв'язок з «людиною, що говорить», лягли в основу розуміння дискурсу в європейській і українських наукових школах. У межах цього підходу «дискурс» спочатку ототожнювали з промовою або мовною комунікацією, потім в його інтерпретацію додалося значення певного типу висловлювання, характерного для окремої соціально-історичної спільності. Про це говорять

такі дослідники, як Т.В. Мілевська, А.А. Кибрик і П.Б. Паршин. Натомість, Г.Н. Манаєнко зазначає, що термін «дискурс» з самого початку своєї появи усіма вченими застосовувався для дослідження і опису явищ, що відносяться до мови (в сенсі соссюровської дихотомії «мова – мовлення»)» [32, с. 86].

У свою чергу, П. Серіо виділяє вісім значень терміну «дискурсу»:

- 1) еквівалент поняття «мова», тобто будь-яке конкретне висловлювання;
- 2) одиниця, що за розмірами перевершує фразу;
- 3) вплив висловлювання на його одержувача з урахуванням ситуації;
- 4) бесіда як основний тип висловлювання;
- 5) мова з позиції мовця на протиположності мовленню, яке не враховує такої позиції;
- 6) вживання одиниць мови, їх мовна актуалізація;
- 7) соціально або ідеологічно обмежений тип висловлювань, характерний для певного виду соціуму;
- 8) теоретичний конструкт, призначений для досліджень виробництва тексту [39, с. 26-27].

Ряд вчених розглядає дискурс як соціолінгвістичне явище. З точки зору соціолінгвістики дискурс розуміють як взаємодію його учасників в умовах їхньої приналежності до певної соціальної групи і стосовно певної комунікативної ситуації. Наприклад, Е.С. Кубрякова визначає дискурс як «таку форму використання мови в реальному часі, яка відображає певний тип соціальної активності людини, створюється з метою конструювання особливого світу (або його образу) за допомогою його детального мовного опису і є в цілому частиною процесу комунікації між людьми, що характеризується, як і кожен акт комунікації, учасниками комунікації, умовами її здійснення і, звичайно ж, її цілями» [29, с. 525].

Т. ван Дейк характеризує дискурс як складне комунікативне явище, що включає в себе соціальний контекст, що дає уявлення як про учасників комунікації (і їхні характеристики), так і про процеси виробництва і

сприйняття спілкування [19]. Дослідник вважає, що дискурс визначається за допомогою комунікативної події або комунікативного акту і його не можна обмежувати рамками тексту або діалогу. Більш того, Т. ван Дейк розширює поняття дискурсу і включає туди не тільки усні і письмові висловлювання, але і семіотичні знаки, які мають безпосереднє відношення до даної комунікативної ситуації, наприклад, звуки, візуальні предмети, міміку і жести учасників комунікації [19].

З безлічі підходів до визначення дискурсу виділяється один, що відрізняється глибиною осмислення. Це підхід французької школи дискурс-аналізу, який сформувався в 70-ті роки ХХ століття. Лінгвісти К. Арош, П. Анрі і М. Пеше в повній мірі не погоджувалися з поняттям дискурсу, сформульованим З. Харрісом, і критично оцінювали ключові поняття концепції Ф. де Соссюра. Як результат, у французькій традиції складається розуміння дискурсу як «інтенціонально обумовленої гетерогенної єдності, яка реалізується або у вигляді усного мовлення як результат процесу взаємодії комунікантів в деякому соціально-культурному контексті, або у вигляді письмового тексту в різних його аспектах» [10, с. 157]. У радянській та пост-радянській лінгвістиці такий підхід знайшов широкий відгук – цю проблему досліджують такі лінгвісти, як В.Г. Борботько, В.І. Карасик, В.В. Красних та ін. Наприклад, В.В. Красних дає наступне визначення дискурсу: «дискурс — це невербалізована мовленнєво-мисленнєва діяльність, що розглядається в усій сукупності лінгвістичних і екстралінгвістичних чинників і закріплена в формі текстів (усних і письмових) [27, с. 113]. Беручи до уваги тему нашого дослідження ми розглянемо один із найактуальніших і затребуваних дискурсів сучасності, а саме юридичний дискурс, що відображає, серед іншого, складні взаємини людини і суспільства. Дослідження юридичного дискурсу лежить на перетині різних дисциплін і пов'язане з аналізом форми, завдань і змісту дискурсу, що вживається в конкретних ситуаціях. І.В. Палашевська визначає юридичний дискурс як «статусно-орієнтовану взаємодію його учасників відповідно до системи

рольових приписів і норм поведінки у визначених правом ситуаціях інституціонального спілкування» [37, с. 535]. О.В. Косоногова зазначає, що юридичний дискурс являє собою неоднорідне явище. Вона описує його як сукупність різних комунікативних ситуацій, учасники яких в схожих умовах породжують схожі висловлювання за допомогою єдиної спеціальної мови – мови права [24, с. 66].

Будь-який дискурс апріорі реалізується в ситуаціях специфічної діяльності. Так, юридичний дискурс реалізується в комунікативних спільнотах інституційного типу, що виконують юридичну діяльність. Розуміння юридичного дискурсу передбачає знання фону, очікувань автора і аудиторії, прихованих мотивів і сюжетних схем, а також загально прийнятих логічних переходів, характерних для даної історичної та соціальної епохи [43, с. 123].

Центральними для юридичного дискурсу дослідники вважають тексти юридичних документів. Тексти, до яких в першу чергу відносяться конституція, кодекси і закони, є головною складовою юридичного дискурсу [46]. Можна сказати, що це той рівень юридичного дискурсу, в якому найбільшою мірою проявляються такі властивості, як клішованість і ригідність. Окрім ядерних для юридичного дискурсу типів тексту існує також ряд варіативних типів тексту, оскільки юридичні тексти не існують самі по собі, але функціонують в буденному житті і взаємодіють з різними соціальними сферами. Юридичні тексти можуть коментувати, обговорювати і критикувати фахівці, вони можуть бути приводом побутових розмов, а також фігурувати в художніх творах. Крім того, відбувається наукове осмислення законів і права, створюються наукові дослідження і підручники.

Функції юридичного дискурсу визначаються особливостями права як регулятивного явища. До основних функцій юридичного дискурсу О.А. Крапівкіна і Л.А. Непомілов відносять прескриптивну, інформативну, аргументативну та декларативну функції. Прескриптивна функція представлена в юридичних висловлюваннях, які прямо або побічно

наказують реципієнту вчинити або утриматися від вчинення певних дій. Інформативна функція міститься у висловлюваннях, що повідомляють про певні нещодавно викриті факти або прийняті рішення. Аргументативна функція властива жанрам судового дискурсу. Декларативна функція проявляється в проголошенні певних соціальних і правових цінностей і ідей [26].

І.В. Палашевська виділяє вісім функцій юридичного дискурсу, а саме регулятивну, перформативну, інформативну, презентаційну, інтерпретаційну, кумулятивну, стратегічну і кодову. Регулятивна функція полягає у встановленні і збереженні норм і цінностей, що забезпечують взаємодію між інститутом і суспільством. Перформативна функція виражається в комунікативних практиках і організовує світ права. Інформативна функція генерує і транслює смисли, що визначають суть того чи іншого інституту. Інтерпретаційна функція полягає в інтерпретації смислів комунікативних дій учасників дискурсу і відповідних правових текстів. Кумулятивна функція полягає у формуванні «інституційної пам'яті», своєрідної бази знань, що визначає ту чи іншу ділову сферу. Для презентаційної функції характерно створення іміджу, тобто привабливості для суспільства, інституту і його агентів. Стратегічна функція має на увазі вибір нормативно обумовлених комунікативних стратегій і тактик взаємодії при досягненні комунікативних цілей. У межах кодової функції створюється спеціальна мова, ефективна для виконання цілей і завдань інституційної діяльності. Дослідник відзначає, що такий список не є остаточним і його можна продовжити. Виділені функції юридичного дискурсу взаємопов'язані і взаємозумовлені, вони проявляються в діях учасників дискурсу і реалізованих сенсах спілкування [37].

Як вже було зазначено, головною складовою юридичного дискурсу, безумовно, є мова права, й ця мова права оперує складними, багатовимірними і специфічними поняттями. Н. В. Артикуца визначає мову права як цілісну комунікативно-галузеву підсистему літературної мови з певним набором характерних лінгвостилістичних і структурно-жанрових

ознак, зумовлених специфікою правової сфери та комунікативно-професійними потребами в ній [8]. Мова права або юридична мова – це один із стилів офіційної мови; це особливий мовний стиль, завдання якого полягає в нормативному регулюванні людської поведінки. Мова права є одним із найбільш своєрідних комунікативних кодів, які традиційно використовуються в інституціональному середовищі. За образним висловлюванням Т. В. Губаєвої, «в юридичній мові зафіксована професійна картина правового світу», а саме право «являє собою особливо цікаву форму життя» [18]. Н. Д. Голев пише, що юридична мова є основною частиною правової системи [15].

Деякі лінгвісти і правознавці ставлять питання чи буде, з наукової точки зору, правильно говорити про окрему мову права [15, с. 9]. Вони допускають, що навіть якщо існує мова права, то вона є частиною природної мови, спеціалізованою частиною звичайної мови. Однак вважається можливим говорити про діалекти юридичної мови в межах однієї мови [18, с. 12]. Подібної точки зору дотримується і П. Тіерсма. Він пише про те, що діалекти юридичної мови слід виділяти, наприклад, в англійській мові, між юридичною англійською мовою Великобританії, США, Австралії та ін. У межах діалектів юридичної англійської мови одне і те ж слово може мати різні значення, поняття можуть мати різні найменування і т.п.: в США апеляційні суди підтверджують або скасовують рішення нижчих судів у той час, як в Англії апеляційні суди вирішують апеляцію або скасовують її. Галузі права США і Великобританії мають різні найменування: «Corporate law» в США – це «Company Law» в Англії [51, с. 43]. Серед стійких сполучень слід зазначити певні відмінності між американським і британським діалектом англійської юридичної мови: *lawyer is admitted to the bar* (AmE) або *barrister is called to the bar* (BrE) [36].

Мова закону – загальнолітературна мова, але вона має особливості, які дозволяють умовно виділити юридичну мову. У порівнянні з

загальнолітературною, природною мовою, юридичну мову іноді штучною мовою в межах тієї природної мови, до якої вона належить [16].

Що стосується лексики юридичної мови, то основна її риса – складні й унікальні терміни, що до неї в неї входять. Частина з термінів однієї юридичної мови притаманна багатьом іншим юридичним мовам. При цьому багато термінів залишаються унікальними в межах однієї конкретної юридичної мови.

Специфіку юридичної мови можна пояснити тим, що вона складається з двох елементів – мови і права. На даний момент, поняття юридичної мови не має точного визначення, оскільки юридичну мову розглядають з різних аспектів, враховуючи при цьому різні її функції – правотворчість, професійну діяльність юристів і т.п.

Згідно з загальним розумінням юридичної мови її можна визначити, як «соціально та історично обумовлену систему способів і правил словесного вираження понять і категорій, вироблених і застосовуваних з метою правового регулювання поведінки суб'єктів суспільних відносин» [4].

Для вивчення питання юридичного перекладу, слід, перш за все, позначити його межі. Юридичний переклад потрапляє в групу спеціалізованого перекладу або технічного перекладу. Юридичний переклад має специфічні риси технічного перекладу. У широкому сенсі юридичний переклад – це переклад всього, що включає в себе поняття юридичний дискурс. Існує безліч підходів до визначення юридичного дискурсу. В.К. Батія, Крістофер Н. Кандлін, Ян Енгберг пишуть про те, що юридичний дискурс – це використання юридичної мови в різних юридичних жанрах і підстилях [4]. Дж. Брокман і Ф. Фліракерс розширюють поняття юридичного дискурсу і пишуть про те, що юридичний дискурс має на увазі будь-яку діяльність юридичною мовою або пов'язаної з нею: це не тільки письмові юридичні документи, а й різні види усної комунікації юристів, суддів, законодавців та ін. [4]. У нашій роботі юридичний дискурс буде

розглянуто в межах його широкого визначення, тобто художні тексти, що містять моделювання автором живого спілкування суддів, юристів і т.п.

Грунтуючись на подібному підході до визначення дискурсу, Дж. М. Конлі і В. М. О'Бар виділяють наступні його типи: письмовий дискурс адвокатів, суддів, законодавців, роботи вчених про закон і право; усне мовлення в установах права [4]. О. В. Косоногова і М. Н. Федулова пропонують виділяти такі типи усного юридичного дискурсу: публічне мовлення (напр. адвокатів) – обвинувальні або виправдовувальні промови суддів, мова адвокатів, допити свідків і т.п. [25, 43].

Юридичний переклад поділяється на кілька видів. Основою класифікації нерідко є тип письмового тексту. Письмовий текст (закон, нормативно-правовий акт і т.п.) – основний тип юридичного дискурсу, який часто опиняється об'єктом перекладу. Для підвищення якості перекладів юридичних текстів і спрощення процесу перекладу необхідно враховувати класифікацію юридичних текстів, адже перекладацькі стратегії, тактики та окремі рішення безпосередньо залежать від типу тексту.

Класифікація за типами текстів є основою класифікації видів юридичного перекладу. Наприклад, за предметом тексту мовою перекладу юридичний переклад підрозділяється на переклад внутрішніх законів держави або міжнародних договорів, переклад приватних юридичних документів, переклад наукових робіт з юриспруденції, переклад судових прецедентів. Юридичний переклад також ділиться по статусу вихідного тексту на переклад діючих законів і переклад незаконодавчих текстів, як, наприклад, наукові роботи. С. Сарсевік пропонує ділити юридичні тексти на такі види:

- 1) в основному розпорядчі: закони, нормативи, контракти, договори і конвенції. Ці тексти містять правила, що регулюють поведінку або юридичні норми;

2) в основному описові, але також частково розпорядчі. До таких текстів належать судові рішення, судові документи, апеляції, петиції, клопотання тощо;

3) суто описові: наукові роботи, підручники з права, наукові статті з юриспруденції і т.п [52].

С. Сарсевік також визначає юридичний переклад як комунікацію зі спеціальною метою між юристами і не юристами [52, с. 17]. Д. Као ділить юридичні тексти на чотири групи: судові, законодавчі, наукові юридичні та приватні юридичні тексти (договори, заповіти і т.п.) [52, с. 20]. А. Тросборг пропонує ділити не юридичні тексти на групи але виділяє наступні його види: юридичні документи, мова суду (*language of the courtroom*), юридична мова в підручниках, мова юристів і мова непрофесіоналів, що говорять про закон [4]. Будь-який тип юридичного тексту або підстиль юридичного дискурсу має особливості, що їх необхідно враховувати в перекладі. Також неодмінно треба знати статус і комунікативну мету як оригіналу, так і перекладу.

А. С. Кіндеркнехт визначає юридичний переклад як вид спеціалізованого перекладу, який обслуговує правову сферу комунікації і зазначає, що «найчастіше це переклад матеріалів, необхідних для обміну інформацією на юридичну тематику та здійснення комунікації між людьми, які володіють різними мовами» [4].

Юридичний переклад як особливий вид перекладацької діяльності тісно пов'язаний з юридичною компаративістикою. Вони пов'язані не тільки областю знань, а й в методологічному плані. Перед початком перекладу необхідно порівняти певне явище юриспруденції в системі права мови перекладу і системі права вихідної мови, для того щоб виконати адекватний переклад тексту. Не викликає сумнівів той факт, що для перекладу юридичного тексту необхідно провести роботу в порівнянні правових систем і термінів, що входять в оригінальний текст, і їх передбачуваних еквівалентів в мові перекладу, чим і займається така дисципліна як юридична

компаративістика. Незважаючи на те, що переклад термінів є одним з основних аспектів юридичного перекладу, сам процес перекладу не зводиться виключно до перекладу термінів і пошуків до них еквівалентів [25].

Перекладачі юридичних текстів спочатку дотримувалися принципу вірності оригінального тексту. Основним завданням перекладача вважалося реконструювати форму і сутність тексту-оригіналу настільки близько, наскільки це можливо. Цього принципу послівного перекладу і сьогодні дотримуються деякі юристи. Багато хто припускає, що переклад законодавчих і нормативних текстів вимагає абсолютної буквальності. Згодом багато юристів-перекладачів стали варіювати вимоги, що пред'являються до перекладу, в залежності від мети тексту-перекладу (наприклад, тексти, призначені для інформування або ознайомлення, можуть бути перекладені вільно). Проте, юридичні тексти не пропонують перекладачеві можливості для творчості і вільного перекладу, адже перекладені тексти повинні бути максимально близькими тексту оригіналу і можуть, в певних випадках, мати ту ж юридичну силу, що і оригінальний текст. Нечасто переклад юридичних текстів, в тому числі документів, має ту ж юридичну силу, що й оригінальний текст, тим не менш, існують винятки, адже деяким правовим системам характерний мультилінгвізм.

Мультилінгвізм в правових системах може бути ефективним і прийнятним, тільки якщо громадянам гарантовано рівність перед законом незалежно від мови, якою вони говорять. Як приклади перекладу юридичних текстів, рівнозначних оригіналу можна привести національні закони багатомовних держав з кількома національними мовами на федеральному рівні (Канада, Швейцарія). Подібні тексти повинні володіти однаковим значенням, ефектом, впливом і метою.

Юридичний переклад має свою специфіку, в порівнянні з іншими видами перекладу, в силу цього перед перекладачем юридичних текстів ставляться особливі завдання. Одна з основних проблем, з якою стикається

перекладач – це визначення того, в чому текст оригіналу повинен збігатися з текстом перекладу і в чому може не збігатися.

Основними параметрами для зіставлення оригіналу і перекладу є структура, семантика і потенціал впливу [36]. Тексти оригіналу і перекладу повинні володіти однаковим регулятивним впливом, що забезпечить еквівалентне сприйняття реакцій реципієнтів обох текстів. Тексти перекладу повинні відповідати стилю тієї юридичної мови, якою здійснюється переклад. Термінологія оригінального тексту повинна бути точно передана в мові перекладу, в тому числі і семантика безеквівалентних термінів. Всі завдання, що стоять перед перекладачем юридичних текстів спрямовані на досягнення максимально можливої еквівалентності текстів оригіналу і перекладу і на забезпечення успішної комунікації.

1.2. Лексико-стилістичні особливості перекладу юридичних текстів

Юридичний переклад розуміється як переклад матеріалів, які належать до галузі права. Специфіка юридичної мови, що виявляється, насамперед, у спеціальній термінології, обумовлює важливість обліку лексичних особливостей англійської юридичної мови при перекладі.

За часів міжкультурної комунікації, яка перебуває в стрімкому розвитку, багато хто має доступ до закордонних телевізійних серіалів і фільмів, у яких нерідко можна зустріти вислови та слова, вживання яких обмежене певною групою людей — такі слова називаються соціолекти або соціальні діалекти (наприклад, арго, жаргон, сленг, просторіччя). Ці мовні особливості служать, передусім, для «швидкого обміну інформацією всередині певної групи людей, а також для відокремлення цієї групи» [37].

Одна з найбільш помітних особливостей англійської правової лексики — наявність латинських висловів, яка пояснюється великим впливом латини, підтримуваним Католицькою церквою в Європі XI-XIII століть, а також тим фактом, що латина була мовою науки і літератури [4]. Прикладами латинізмів є такі вислови: *alibi* — *алібі*; *bes nova* — *нова справа*; ; *i res*

judicata — принцип остаточності судового рішення; *bona fide* — з добрими намірами людина, яка програла справу в суді, не може звернутися вдруге в суд того ж рівня; *actus reus* — винне діяння [4].

Поряд із латинськими словами і висловами, юридична англійська містить французькі терміни: *contract* — контракт, *attorney* — адвокат, *policy* — політика, *conditions* — умови, *alias* — вигадане ім'я, *terms* — терміни, *schedule* — графік, *quash* — анулювати тощо [4].

Більшу частину англійської юридичної лексики складають архаїзми, які надають формальності мові. Деякі юристи вважають за краще використовувати старовинні терміни замість нових, наприклад: *imbibe* (вживати алкоголь) використовується як альтернатива *drink* (пити); *inquire* (запитувати) замість *ask* (питати); *peruse* (уважно прочитувати) замість *read* (читати); *forthwith* (негайно) у якості заміни *right away* або *at once* (відразу) [4].

Існують також деякі архаїчні вказівні прислівники *here* (тут), *there* (там) з *of*, *after*, *by*, *under* і т. ін., наприклад: *The parties hereto agree as follow* (Сторони за цим контрактом домовляються про наступне); *Hereinafter referred to as wife* (іменована надалі дружиною); *The total rent for the term hereof is the sum of...* (Загальна оренда протягом терміну дії цього договору становить суму...) [4].

Дехто зі вчених зазначають, що в юридичній мові присутній консерватизм, пов'язаний з безпекою та зручністю. Використання застарілої термінології спричинено прагненням уникнути труднощів, що стосуються змін лексичного значення юридичних термінів. Чимало дослідників поділяють принцип «What has been tested and found adequate is best not altered» (Краще не міняти того, що було випробувано і визнано таким, що відповідає вимогам) [4]. Деякі архаїзми в дійсності з роками набули прецедентного тлумачення, тому вкрай ризиковано їх змінювати.

Незважаючи на так звану «корисність» архаїчних слів і висловів у юридичній англійській мові, їх функціональні властивості та практичність

викликають сумніви. Наведені вище приклади показують, що застарілі терміни й конструкції можуть перешкоджати розумінню, роблячи юридичну мову недоступною для непідготовленого читача й більш специфічною для тих, хто пов'язаний із правовими питаннями.

У письмових юридичних документах спостерігається тенденція до невикористання анафоричних займенників (*він, вона, воно, цей, той* та ін.). Велика увага приділяється точності посилання — звідси й тенденція до лексичного повтору, що веде до функціональної надмірності. Розглянемо на прикладах з обраного для аналізу серіалу: *The Lessee shall pay to the Lessor at the office of the Lessor. (Орендар сплачує Орендодавцю в офісі Орендодавця)*. У цьому прикладі, якщо замість слова «*Lessor*» (*Орендодавець*) у фразі «*at the office of the Lessor*» (*в офісі Орендодавця*) використовувати присвійний займенник *his* (*його*), може виникнути плутанина і двозначність. Пор. *The Lessee shall pay to the Lessor at his office.*

При перекладі юридичних документів зазвичай рекомендується дотримуватися того ж ступеня багатослів'я, який був в оригінальному тексті. Перекладач повинен бути впевнений, що запропонована ним версія перекладу також зрозуміла і прозора, як і її оригінал.

Ще однією лексичною особливістю англійської юридичної мови є використання слів «*the same*» (*такий же, однаковий*), і «*such*» (*такий*). Слово «*the same*» зазвичай має на увазі порівняння з аналогічним предметом або людиною, але в юридичному сенсі воно означає тотожність посилання [36]. Наприклад: *The tenant shall pay all the taxes regularly levied and assessed against Premises and keep the same in repair. (Орендар сплачує всі податки, що стягуються регулярно щодо приміщень, і забезпечує їх ремонт)*. У цьому прикладі «*їх*» належить до слова «*приміщення*».

Розглянемо використання слова «*such*» в правовому контексті: *We conclude that the trial court's order constituted an abuse of discretion in the procedural posture of this case which compels us to set aside such order.* (Ми приходимо до висновку, що розпорядження суду першої інстанції є

зловживання повноваженнями в процесуальному веденні цієї справи, і змушені анулювати це розпорядження) [36].

Досліджуючи стилістичну характеристику юридичного дискурсу, мова якого належить до підгрупи офіційно-ділового стилю, необхідно коротко розглянути сам офіційно діловий стиль, оскільки його основні особливості й характеристики притаманні й юридичному стилю текстів. Розглядаючи саме поняття «офіційно-діловий стиль», необхідно зазначити, що, насамперед, це мова ділового спілкування, яка використовується при складанні управлінських документів. До нього на повну міру застосовані норми літературної мови, проте він має і свої яскраво виражені особливості.

Офіційно-діловий стиль реалізується в текстах законів, указів, наказів, інструкцій, контрактів, договорів, угод, розпоряджень, актів, у діловому листуванні установ, а також у довідках юридичного характеру. Діловий стиль — це сукупність мовних засобів, функція яких — обслуговування сфери офіційно-ділових відносин, тобто відносин, що виникають між органами держави, між організаціями або всередині них, між організаціями і приватними особами в процесі їх виробничої, господарської, юридичної діяльності.

Ця сфера дає змогу розрізнати, щонайменше, три підстили (різновиди) ділового стилю:

- 1) власне офіційно-діловий (канцелярський);
- 2) юридичний;
- 3) дипломатичний [26].

Мовні засоби юридичного підстиля утворюють порівняно замкнуту систему, основу якої складають специфічні одиниці трьох рівнів: лексичного, морфологічного й синтаксичного. На лексичному рівні, крім загальнозживаних і нейтральних слів, можна виділити:

а) слова і словосполучення, що вживаються переважно в юридичних документах і закріплюються в адміністративно-канцелярській мові: *proper* —

належний, *protect the rights and freedoms* — охороняти права і свободи, *ensure equality* — забезпечувати рівноправність;

б) терміни, професіоналізми і словосполучення термінологічного характеру, найбільш частотними є терміни: *collection* — стягування, *law* — законодавство, *respondent* — відповідач, *ratify* — ратифікувати, *applicant* — заявник.

Багато зі слів із забарвленням юридичного підстиля утворюють антонімічні пари: *plaintiff* — *defendant* (позивач — відповідач), *punished* — *justified* (покараний — виправданий), *aggravating* — *mitigating* (обтяжуючі-пом'якшувальні обставини тощо).

Також, слід зазначити суто іменний характер юридичного дискурсу. Один і той ж іменник може повторюватися навіть у поруч розташованих реченнях і не замінюватися займенником. У розмовній мові або в художньому тексті подібне вживання кваліфікувалося би як тавтологія, тобто невиправдане повторення одного й того ж слова. У юридичних текстах такі повтори функціонально обумовлені, так як із їх допомогою вдається уникнути невірних тлумачень. У правових документах широко вживаються іменники, які називають людей за ознакою, зумовленого будь-якою дією або відношенням: *employer* — наймач, *plaintiff* — позивач, *defendant* — відповідач, *witness* — свідок, *applicant* — заявник тощо.

Вживання іменників, що позначають посади і звання, у цьому стилі можливі тільки у формі чоловічого роду. Числівники в правових документах пишуться цифрами, за винятком таких грошових документів, як рахунки, довіреності, розписки та ін.

Особливістю стилю правових документів є також переважне вживання інфінітива в порівнянні з іншими дієслівними формами.

При перекладі англійського тексту юридичного змісту необхідно точно і строго витримати необхідний стиль, інакше переклад буде вважатися непрофесійним. Те ж саме слід мати на увазі і при перекладі на англійську. При цьому важливо пам'ятати про всі наявні в англійській мові конструкції,

що застосовуються в текстах юридичного змісту. Це й модальне дієслово *shall*, і поєднання *provided that, subject to, relative to, in connection with, with respect to, with regard to*, і багато інших.

Відсутність таких поєднань і спеціальних конструкцій при перекладі на англійську призведе до спотворення перекладу.

На відміну від англійської ділової мови, для української типовим є активне вживання пасивних конструкцій. У ситуаціях, коли бізнесмен-американець у серіалі говорив «*I am expecting a call*» («Я чекаю дзвінка»), його україномовний переклад звучав як «Мені повинні зателефонувати». Ця деталь створила плідний ґрунт для псевдонаукових тверджень про «природну скромність» українців і т.п. Мабуть, частка істини в цьому є, і конструкції з активним станом сприймаються носіями української мови як занадто прямолінійні.

Синтаксичні особливості розглянутого стилю тісно пов'язані з лексичними й морфологічними. Особливістю синтаксису зазначеного стилю є також переважне використання непрямої мови. До прямої мови вдаються лише тоді, коли законодавчі акти та інші документи цитуються дослівно.

Таким чином нами було описано специфіку функціонування юридичного дискурсу, юридичної мови, а також особливості юридичного перекладу, адекватність досягнення якого не представляється можливою без володіння перекладачем певних компетенцій. З-поміж загальних перекладацьких компетенцій перекладач текстів юридичної тематики має знати лексико-стилістичні особливості юридичних текстів в лінгвокультурах тексту оригіналу та перекладу та вміти адекватно їх відтворювати в перекладі.

1.3. Теоретичні засади відтворення корпоративності в перекладі

Досліджуючи особливості відтворення корпоративності в перекладі ми спираємося, здебільшого, на науково-дослідні напрацювання К.С.

Французової на дану тему. Відповідно до неї, корпоративний дискурс відноситься до різновиду інституційного, тобто представляє собою комунікацію у заданих рамках статусно-рольових відносин. Основними комунікантами корпоративного дискурсу є представники певного інституту (агенти) та люди, що звертаються до них (клієнти) [44]. У своїй праці, К.С. Французова, досліджуючи корпоративний дискурс, опирається на лінгвістичні розвідки Т.Р. Ананко та А.О. Колобової, котрі були адаптовані та уточнені дослідницею з позицій перекладознавства.

Так, згідно з теорією Т.Р. Ананко корпоративний дискурс є «цілеспрямованою комунікативною дією, що реалізується в інституційній сфері й виявляється в міжособистісних стосунках, обслуговує всі рівні функціонування компанії, відповідає основним положенням корпоративної культури й здійснюється з метою уніфікації поведінки працівників як представників однієї організації, гармонізації комунікації в середині корпорації у взаємодії з суб'єктами комунікативного континууму» [6, с.4-5]. А.О. Колобова ж вважає, що корпоративний дискурс – це «мовлення, що розглядається як цілеспрямована соціальна діяльність, яка забезпечує самоідентифікацію групи, інкорпорування індивіду у цю групу і позиціонування групи (компанії) у свідомості адресату (співробітника, клієнта, ділового партнера), що характеризується певними філософськими, ціннісними, моральними і соціопрагматичними установками та певним репертуаром мовленнєвих стратегій» [22, с.5]. К.С. Французова відмічає, що дефініція, надана Т.Р. Ананко, більше відповідає вимогам та цілям перекладознавчих досліджень корпоративного дискурсу. Також необхідним вважаємо уточнити, що під корпорацією ми маємо на увазі «групу людей, юридично уповноважених діяти так, ніби вони становлять одну особу» [6]. Ще однією ознакою цієї інституції є те, що корпорація функціонує переважно лише задля власного прибутку [6]. Поняття ж «корпоративний» за словником іншомовних слів має значення: «що стосується корпорації;

властивий корпорації; вузькогруповий, відокремлений, замкнутий у межах корпорації» [44].

За характером комунікації корпоративний дискурс на думку Т.Р. Ананко «репрезентує переважно офіційне, підготовлене спілкування, хоча також можна спостерігати неформальну спонтанну комунікацію (*grapevine communication*). Особливістю корпоративного дискурсу є певна впорядкованість та високий ступінь фіксованості тем, пов'язаних з обговоренням корпоративної проблематики» [5].

Центр корпоративного дискурсу складають тексти корпоративної тематики. До текстів корпоративної тематики дослідниця відносить «тексти про корпоративні установи, корпоративних діячів, корпоративні явища, які створено організаціями, структурами, особистостями, що не зацікавлені в інтересах конкретних корпорацій, і мають різні функції (інформативну, комунікативну, навчальну, розважальну, естетичну та ін.)» [5]. Облігаторною рисою текстів на корпоративну тематику є наявність в них корпоративної лексики, частотність використання яких в них є високою або середньою. К.С. Французова трактує корпоративний лексикон як «такі лексичні й фразеологічні одиниці, що відповідають поняттю «корпорація» [5].

Адресованність різних текстів на корпоративну тематику передбачає їхній поділ на різні типи. Відповідно до К.С. Французової, для перекладознавця і перекладача доцільно розглядати окремо спеціальні тексти (адресовані, у першу чергу, професіоналам у сфері, що вивчається, і суміжних областях) і неспеціальні (призначені для широкого кола адресатів-непрофесіоналів) [44]. Вона пропонує поділ цих текстів на такі групи: 1) спеціальні типи текстів корпоративної тематики і 2) неспеціальні типи текстів корпоративної тематики [44].

Під спеціальними текстами корпоративної тематики розуміються такі тексти, що призначено спеціалістам з корпоративної галузі, а також суміжних з нею видів діяльності на відміну від неспеціальних типів текстів на

корпоративну тематику. Тут вбачаємо певну схожість функціонування цих текстів з юридичними текстами.

Корпоративний лексикон спеціальних типів текстів корпоративної тематики виступає в ролі певного функціонального стилю і є закріпленим за певною сферою діяльності [44]. У нашому випадку, таким функціональним стилем є офіційно-діловий, а сферою діяльності виступає галузь права, що продиктовано юридичною тематикою досліджуваного серіалу.

Тематика серіалу також вказує на той факт, що домінуючими одиницями корпоративного лексикону в досліджуваних одиницях дискурсу є корпоративні терміни. Відповідно до К.С. Французової, «корпоративні терміни можуть поєднувати характеристики, притаманні різним групам слів, що належать відмінним за типом класифікаціям»[44]. Враховуючи лексико-стилістичні особливості цих одиниць, а також особливості їх перекладу, дослідниця розділяє дві групи корпоративних термінів:

- 1) Спеціальні корпоративні терміни. Терміни в цій групі представлені в їхньому традиційному розумінні, а тому їхнє відтворення в перекладі відбувається за вже встановленими способами перекладу. Основну складність їхнього перекладу становить розбіжність відповідників у лексикографічних джерелах різних культур, що може стати причиною неадекватності їхнього перекладу.
- 2) Корпоративні терміни-жаргонізми. Ця група корпоративних термінів має дещо специфічну природу функціонування і тому представляє собою певний інтерес з точки зору перекладознавства. «Досліджувані одиниці мають як інтегральні, так і диференціальні ознаки з одиницями розмовного шару лексики. У зв'язку з цим, на цей час залишається дискусійним питання про безперечне віднесення їх або до групи корпоративних термінів, або до інших шарів лексики корпоративного дискурсу: корпоративним професіоналізмом, корпоративному жаргону (Т.Р. Ананко), корпоративному сленгу» [5]. Специфічність цієї групи

лексики спричинена їхньою здібністю поєднувати характеристики, за своєю природою суперечні одна іншій. Так, вони мають ознаки термінів, однак мають тенденцію до розмовності, метафоричності, замкненості, оцінності, а також «семантику приналежності до корпорації у відношенні частини до цілого (відчуття зв'язку з нею), семантику «домінування/субординації», «партнерства/конкуренції» та ін.» [44].

Питання про те, як саме перекладати терміни-жаргонізми стоїть дуже гостро перед перекладачем у процесі перекладу, оскільки їх можна віднести одночасно і до термінів, і до жаргонізмів. Треба пам'ятати, що одиниці термінології мусять бути відтворені лише за допомогою відповідника або калькування у той час, як жаргонізми у більшості випадків передаються функціональними аналогами. Відповідно, ця особливість значно впливає на процес перекладу текстів корпоративної тематики.

Розуміння перекладачем такої специфіки термінів-жаргонізмів значно полегшує їхню ідентифікацію на етапі аналізу тексту оригіналу та їхнє подальше відтворення в перекладі. Відповідно до К.С. Французової, «більшості корпоративних термінів-жаргонізмів властива тенденція до порівняння, уподібнення, іносказання, гіперболізації предметів та явищ корпоративного середовища. Це може бути пояснено такою імпліцитно вираженою рисою корпоративного дискурсу, як відношення до корпорації як до якоїсь живої істоти» [44].

У зв'язку із вищесказаним, можна узагальнити, що до основних проблем відтворення корпоративності в перекладі можемо віднести: 1) загальні проблеми перекладу лексичних і фразеологічних одиниць корпоративного дискурсу; 2) складнощі, що виникають через специфічність функціонування корпоративних термінів, а саме – їхня здібність до поєднання суперечливих ознак. Перша група трансляторних складнощів пояснюється недостатньою вивченістю корпоративного дискурсу,

відсутністю двомовних словників корпоративної лексики, питання ідентифікації корпоративності в тексті, тощо. Друга група складнощів пояснюється необхідністю збереження в тексті перекладу одночасно термінологічних та розмовних (фразеологічних) ознак корпоративного лексикону, що вони виникають завдяки залученню термінів-жаргонізмів. На додаток, до трансляторних труднощів відносяться так звані лінгвокультурні лакуни – розбіжність лексичних значень у різних лінгвокультурах.

1.4. Теоретичні аспекти кіноперекладу

У даній роботі використовуються синонімічні терміни «кінопереклад» і «кіно-відео переклад», під якими зазвичай мається на увазі переклад художніх ігрових, анімаційних фільмів, а також серіалів. Кіно/відео переклад підрозділяється на кілька видів: дубляж, субтитрування, закадровий переклад, синхронний переклад і переклад-палімпсест.

Терміни «аудіовізуальний переклад» і «мультимедійний переклад» є гіперонімічними по відношенню до терміну «кіно/відео переклад», і позначають переклад не тільки художніх кіно- і відеофільмів, а й ряду інших матеріалів, таких як комп'ютерні програми, телевізійні новинні випуски, рекламні ролики і т.д.

Коротко розглянемо об'єкт кіно/відео перекладу, кінофільм. М.Б. Ворошилова зазначає, що кінофільм представляє собою «особливу знакову систему і може розглядатися як певний тип тексту ... складне лінгвoseміотичне утворення» [14, с. 111]. Багато дослідників відзначають складний склад кінотексту. Так, за словами М.Ю. Лотмана, «кіно за самою своєю суттю – синтез двох оповідних тенденцій – образотворчої ("рухомих живопис") та словесної. Слово являє собою не факультативну, додаткову ознаку кінооповіді, але обов'язковий її елемент» [31с. 50].

У. Еко виділяє в складі кінотексту декілька видів кодів: 1. портретний код; 2. лінгвістичний код; 3. звуковий код [48]. Тобто він вказує на той факт, що кінотекст є полікодовим. На нашу думку, полікодовість становить значну

проблему для перекладача робіт кіно- і телеіндустрії. Коли подібний текст належить до юридичної тематики, завдання перекладача, яке полягає в еквівалентній передачі вихідного повідомлення засобами мови перекладу, ускладнюється в кілька разів.

За визначенням Г.В. Ейгер і В.Л. Юхта, «до полікодових текстів в широкому семіотичному сенсі повинні бути віднесені випадки поєднання природного мовного коду з кодом будь-якої іншої семіотичної системи (зображення, музика і т.п.)» [35].

А. Г. Сонін дає більш розгорнуте визначення полікодовим текстам – це «тексти, побудовані на поєднанні в єдиному графічному просторі семіотично гетерогенних складових – вербального тексту в усній або письмовій формі, зображення, а також знаків іншої природи» [35].

Лінгвісти, характеризуючи текст як полікодовий, так чи інакше, мають на увазі, що в такому типі тексту ми можемо спостерігати дві семіотичні гетерогенні складові, існуючі нерозривно один від одного (вербальний і невербальний компонент). Іншими словами, характерною рисою полікодових текстів є те, що вони являють собою єдиний перцептуальний потік інформації [35].

Людина здатна сприймати навколишній світ за допомогою всіх п'яти органів почуттів, тому що всі п'ять виконують семіотичні функції. Проте, тільки зір і слух переважають при отриманні людиною інформації з соціально значущих, багатих і істотних для суспільства знакових систем. З цієї причини закономірна наявність великої різноманітності взаємодії типової і найбільш важливої і унікальної системи мови з іншими аудіальними і візуальними знаковими системами. А внаслідок того, що сучасна цивілізація в набагато більшій мірі орієнтована на письмо, різноманітності ізовербальних комплексів при передачі інформації стало приділятися більше уваги [41].

На думку А.М. Аріас, процесуальність полікодового тексту, яка обумовлює взаємодію вербальних і візуальних знаків, визначається

ментальними операціональними зусиллями створюваної або сприймаючої свідомості, які спрямовані відповідно на створення або сприйняття єдиного текстового полікодового цілого [7, с. 4]. Таким чином, матеріальна модель полікодового тексту утворюється в результаті ментальних відносин учасників комунікації зі знаками, точніше з їх значеннями.

Залежно від кількості вхідних в неї знакових систем, структура полікодового тексту може відрізнятись. Найбільш складним за структурою видом полікодового тексту, на думку Р.О. Якобсона, є мюзикл, особливо кінематографічний, – «дуже складні синкретичні уявлення, що поєднують цілий ряд аудіальних і візуальних семіотичних засобів». В цілому, за висновками Р. Барта, до найбільш цікавих для аналізу текстових систем, що використовують різнорідний знаковий матеріал, відносяться ті, які належать до масової комунікації. «У телебаченні, кіно, в рекламі виникнення смислів залежить від взаємодії зображення, звуку і зображення знаків» [11, с. 22].

На цьому етапі дослідження слід також розвести поняття вербального і мультимедійного полікодових текстів, так як вони традиційно входять в сферу вивчення як полікодового тексту, так і кінотексту, про який піде мова в наступному розділі даної глави.

І вербальний, і мультимедійний полікодові тексти являють собою цілісні в функціональному, структурному, комунікативному і смисловому плані утворення, які націлені на комплексний прагматичний вплив на адресата. Однак, якщо в структурі першого переважають різні вербальні коди, то в структурі другого на перший план виходять гіпертекстовість, полімодальність і мультимедійність.

Ми приходимо до висновку, що при вивченні характеристик полікодового тексту, слід виділити його наступні специфічні риси:

1) полікодовий текст являє собою складне утворення, структура якого складається з декількох семіотичних систем: вербальна система (мова героїв, написи, пісні і т.п.) і невербальна система (об'єкти інтер'єру, образи героїв як частина зображення або відеоряду і т.п.), елементи яких існують як в

образотворчій (зображення або відеоряд), представленій за допомогою образотворчих засобів (малюнків, картин, наскального живопису і т.п.), так і в звуковій формі (за допомогою музичного супроводу, звукових ефектів, шумів і ін.);

2) структура полікодового тексту варіюється в залежності від кількості та характеру елементів і форми передачі інформації (стаття в газеті, доповнена малюнками або карикатурами; мюзикл або телесеріал, що включає безліч переплетених між собою елементів і т.п.);

3) всі елементи структури полікодових текстів нерозривно пов'язані і гармонійно доповнюють один одного, представляючи єдиний перцептуальний потік інформації.

Таким чином, очевидно, що досягнення еквівалентності та адекватності перекладу, в тому числі і полікодового тексту, є комплексним процесом, для здійснення якого перекладач нерідко вдається до використання трансформацій, як на лексичному, так і на стилістичному рівні.

Г.Г. Слишкін і М.А. Єфремова вказують на наявність в структурі кінотексту двох систем, які є взаємопов'язаними і взаємодіють одна з одною:

1. Лінгвістична система, що включає в себе:

а) письмову складову (титри і написи, що є частиною світу речей фільму);

б) усну складову (мова акторів, закадровий текст, пісня і т.д.).

2. Нелінгвістична система, що включає в себе:

а) звукову частину (природничі та технічні шуми, музика);

б) відеоряд (образи персонажів, рухи персонажів, пейзаж, інтер'єр, реквізит, спецефекти) [41, с. 17-18].

Очевидно, що перекладу підлягає лише лінгвістична складова кінотексту. І перш за все це – кінодіалог, тобто власне мова персонажів. До лінгвістичної системи кінофільму також відносяться: закадрове мовлення (внутрішнє мовлення персонажів фільму, або авторський коментар), письмові тексти (вивіски, написи, тексти листів в кадрі, а також початкові і кінцеві

титри, інтертитри, міжмовні субтитри), пісні (ті, які чують або виконують самі персонажі, а також пісні як елемент вертикального монтажу) [34].

Що стосується перекладу тих чи інших лінгвістичних компонентів кінотексту, дослідники пропонують виходити із значущості. Мова персонажів, або кінодіалог, володіє найбільшою значущістю, оскільки є основним двигуном сюжету. Не меншою важливістю володіє і закадрове мовлення.

Письмові тексти, які знаходяться безпосередньо в кадрі, з точки зору значущості можна поділити на три категорії:

1) елементи негайної значущості (підлягають перекладу);

До цієї категорії входить інформація, що впливає на розвиток сюжету.

2) елементи відкладеної значущості (підлягають перекладу);

До цієї групи належить інформація, зміст якої розкривається не відразу в момент її появи в кадрі, а пізніше, ближче до розв'язки. Оскільки дана інформація також виявляється важливою для сюжету, вона також підлягає перекладу.

3) незначні елементи (текстовий шум) (перекладати не слід). Дана інформація не має значення для сюжету [34]. Інтертитри і міжмовні субтитри також підлягають перекладу.

Проблемними категоріями лінгвістичного характеру, які можуть викликати труднощі при перекладі кінотексту, вважаються наступні явища:

1) реалії (безеквівалентна лексика);

2) власні імена;

3) ідіоматичні вирази і жаргонізми;

4) діалектні і варіантні особливості мов;

5) гумор;

6) інвективна лексика;

7) терміни;

8) контамінована мова;

9) іншомовні вкраплення;

10) багатомовність [34].

Розглядаючи кінофільм в текстологічному аспекті, дослідники відзначають ряд особливостей кінотексту, з одного боку унікальних, а з іншого – таких, що зближують його з літературним, художнім текстом. Серед останніх можна виділити комунікативну функціональність, жанрову диференціацію, а також інтертекстуальність, тобто наявність посилань на культурно-значущі для певного соціуму тексти. Крім того кінотекст, як і літературний текст, виконує прагматичну функцію – «спонукання реципієнта до відповідної реакції, яка ... припускає деяку імпліцитну дію, тобто зміну в почуттях, думках глядача, що не обов'язково знаходить вербальне вираження» [41, с. 32].

Крім того, зв'язок літературного, художнього тексту з кінотекстом можна проілюструвати тією обставиною, що художній текст часто передує кіно. Літературні твори часто стають основою для створення сценаріїв художнього фільму. «Екранізація – переклад художнього твору з мови мистецтва словесного на мову мистецтва екранного» [41, с. 24]. Таким чином, за кінотекстом завжди стоїть літературний сценарій – «твір художньої літератури зі специфічними ознаками, пов'язаними із перетворенням словесного тексту в аудіо-візуальні образи на екрані» [41, с. 25].

Безумовно, існує також ряд істотних відмінностей між текстом художнім і кінотекстом. Найважливішим із них є колективність авторства в кіно, яке має на увазі, по-перше, переробку літературного сценарію і створення монтажного сценарію, по-друге, роботу режисера, який погоджує роботу акторів, оператора, звукооператора, а також освітлення, декорацій і костюмів, і, по-третє, роботу акторів і оператора, в якій також присутнє авторське начало.

Наступною важливою, в тому числі для перекладу, відмінністю є та обставина, що художній текст передбачає вдумливе читання, читач при цьому не обмежений за часом на відміну від глядача при перегляді кінофільму. Всю інформацію, яку несе кінотекст, глядачеві «необхідно

переробити в заданому авторами фільму темпі у встановлені терміни» [41, с. 26].

Крім того, кінотекст, на відміну від тексту художнього, який розповідає про дійсність за допомогою слів, «розповідає про життя в формах самого цього життя». Кіно дозволяє «з високим ступенем точності і детальності моделювати візуальні і аудитивні характеристики поведінки людини і світу в цілому» [17, с. 82].

Нарешті, як було зазначено вище, переклад кіно зводиться, в цілому, до перекладу кінодіалога. Специфіка кінодіалога, в порівнянні з художнім текстом, полягає в тому, що його смислова завершеність тісно пов'язана з візуальним рядом, і тому окремо кінодіалог не може розглядатися як об'єкт художнього сприйняття і осмислення [17]. Кінодіалог є складовою кінотексту, однак також його слід розглядати і як складову кіносценарію. Кіносценарій є жанром художньої літератури, що можна стверджувати, «по-перше, завдяки використанню такого засобу вираження, як слово, а по-друге, в силу законів побудови, аналогічних літературним (сюжет, драматичний конфлікт, характер і т.д.)» [17, с. 99]. Безумовно, кіносценарій відрізняють деякі, властиві тільки цьому жанру особливості, пов'язані з його орієнтацією на подальше аудіо-візуальне сприйняття, а також обмеженнями по метражу фільму. Однак, тим не менш, ми вважаємо, що маємо всі підстави вважати переклад кіно різновидом художнього перекладу.

Звернемося до особливостей, що становлять специфіку кіноперекладу. В.Є. Горшкова вказує на ряд аспектів, які необхідно враховувати перекладачеві при перекладі кінодіалогу. По-перше, спрямованість кінодіалогу на усне відтворення, що має на увазі імітацію в кінодіалозі спонтанної мови і, відповідно, легкість відтворення і природність звучання реплік персонажів. По-друге, необхідність досягнення певного прагматичного ефекту. По-третє, просторово-часові фактори, які впливають із специфіки фільму як носія кінодіалогу [17].

М.В Скоромислова зазначає, що кінопереклад може наближатися до «вільного» перекладу, по-перше, в зв'язку з деякими технічними особливостями його реалізації, і по-друге, у зв'язку з необхідністю в першу чергу враховувати функціональну і прагматичну сторону перекладного. Крім того, необхідно враховувати взаємозв'язок тих каналів сприйняття, за якими надходить інформація при перегляді фільму [40]. Таким чином, в перекладі кіно можливі спрощення, такі як опущення, скорочення, а також помилкові заміни інформації, що її представлено в оригіналі, тобто спотворення. При цьому, як зазначає І.О. Наговіцина, подібні помилкові заміни можуть бути свідомим вимушеним вибором перекладача [35].

Однак більш конкретний розгляд специфіки кіноперекладу можливий лише в рамках тієї чи іншої техніки/виду перекладу.

Способи перекладу кіно

Дослідники виділяють, як правило, чотири основних види перекладу кіно:

- 1) дубляж;
- 2) закадровий озвучування;
- 3) субтитрування;
- 4) синхронний закадровий переклад [40].

У вітчизняній практиці кіноперекладу, як правило, застосовуються перші два способи — дублювання і закадрове озвучування. При цьому дубляж частіше використовується при перекладі художніх фільмів, в той час як при перекладі телесеріалів вдаються до закадрового озвучування. Це обумовлено високою вартістю дубляжу в силу складності його реалізації. Що стосується субтитрування, відзначається, що в нашій країні не склалося традиції випуску фільмів з субтитрами, на відміну від ряду європейських країн, де фільми виходять в прокат в супроводі субтитрів [40].

У число таких країн входять скандинавські та балтійські країни, Бельгія, Греція, Нідерланди та ряд інших. Фактори, що вплинули на появу подібної традиції в цих країнах, в основному зводяться до фінансової та

економічної доцільності. По-перше, це невисока вартість субтитрування, а по-друге – порівняно невелика кількість населення і, отже, скромні касові збори від прокату іноземних картин, що не дозволяє вдатися до дорогого дублювання. Крім того, в країнах, де існує кілька офіційних мов, таких як Бельгія та Фінляндія, для кожної мови відводиться свій рядок субтитрів [34].

У нашій країні традиція дублювання фільмів склалася відносно нещодавно, що пояснюється фактом набуття українською мовою статусу офіційної лише після оголошення незалежності. Однак, дублювання кінострічок та телесеріалів швидко набрало обертів і на сьогодні не поступається за якістю іншим пострадянським країнам.

Закадрове озвучування набуло поширення в 90-і роки, коли кількість зарубіжної кінопродукції в нашій країні різко збільшилася. При цьому якісний дубляж могли дозволити собі далеко не всі студії. Вартість озвучування в порівнянні з дублюванням нижче в кілька разів. Зараз цей вид перекладу використовується в основному при озвучуванні іноземних фільмів і серіалів, які виходять на телебаченні і на DVD [30].

Синхронний закадровий переклад використовувався, як правило, на кінопоказах в рамках кінофестивалів, проте на сьогоднішній день даний спосіб переказу використовується все рідше. При цьому переклад може здійснюватися як з опорою, так і без опори на монтажні листи. За своєю реалізацією даний спосіб переказу схожий з синхронним перекладом у його звичному розумінні: «глядач чує перші кілька слів виступаючого, після чого його голос приглушується і починає звучати синхронний переклад» [30, с. 143].

Розглянемо більш докладно перші три види кіноперекладу.

Дублювання

Під дублюванням мається на увазі повне заміщення оригінальної мови акторів промовою мовою перекладу. Особливість дублювання полягає в тому, що при перекладі відбувається укладання тексту під артикуляцію акторів, тобто завдання перекладача – підготувати адекватний текст мовою

перекладу, який був би синхронізований з артикуляцією акторів, а також враховував їх темп мови і тривалість реплік. На сьогоднішній день, цю особливість називають «ліпсинком» від англійської лексеми «lipsynch» (*lip + synchronization*).

З урахуванням вищесказаного, в процесі дублювання можна виділити кілька етапів. Так, В.Є. Горшкова розрізняє два етапи. Перший етап полягає в створенні підрядкового перекладу, в якому також зазначається точний час початку і закінчення вимовляння реплік. На другому етапі відбувається безпосередньо підготовка еквівалентного перекладу мовою перекладу [17].

Більш докладний поділ ми зустрічаємо у Р.А. Матасова, який відзначає наступні етапи дубляжу:

- 1) детекція;
- 2) літературний переклад кінодіалогів;
- 3) укладання тексту (синхронізація складових артикуляції);
- 4) мовленнєве тонування (озвучування).

На етапі детекції здійснюється «виявлення особливостей мовного малюнка і шумових ефектів оригінальної звукової доріжки» [34, с. 114]. Фіксуються індивідуальні особливості вимови персонажів (елізії, асиміляції і т.д.), особливості артикуляції вказуються за допомогою особливих умовних знаків. Також особливими знаками позначається наявність у мові придишання, елементів хезитації, пауз, сміху і т.д. Важливо врахувати розташування (і присутність) того, хто говорить в кадрі: «великий і надвеликий плани говоріння персонажів мають на увазі обов'язкову синхронізацію складових артикуляції, тоді як середній, загальний і дальній плани дозволяють здійснювати більш вільний (з точки зору артикуляції ідентичності) переклад» [34, с. 115]. Нарешті, необхідно вказати рухи акторів, що говорять та їхню жестикуляцію.

Потім підрядковий переклад обробляється самим перекладачем або редактором з урахуванням всіх зазначених вище факторів і створюється так званий переклад-адаптація, який повинен відповідати принципам

синхронізму. Синхронізм вважається основним критерієм якості перекладу при дублюванні (поряд зі збереженням змісту оригіналу) [17]. При цьому під синхронізмом розуміється не тільки відповідність артикуляції акторів, але також і відповідність їхній міміці і жестикуляції з метою створення у глядачів ілюзії, ніби текст на мові перекладу вимовляється самими героями фільму.

Повертаючись до питання про перекладу кінотекстів і художнього перекладу, відзначимо, що саме вимога синхронізму призводить до того, що переклад при дублюванні може відрізнитися більшим ступенем «вольності», ніж, наприклад, художній переклад: «перекладач змушений вносити зміни в текст, що може привести до деякого формального віддалення від тексту оригіналу» [17, с. 31]. Проте, першочерговим завданням перекладача залишається еквівалентний переклад.

Закадрове озвучування.

На сьогоднішній день найпоширенішим видом перекладу фільмів є створення тексту для подальшого акторського озвучування.

Даний вид кіноперекладу особливо актуальний для даної роботи, оскільки досліджуваний нами матеріал представлений прикладами використання юридичної та корпоративної лексики в мові персонажів телесеріалу. При цьому саме закадрове озвучування є основним способом перекладу телесеріалів. Однак саме цей спосіб перекладу отримав порівняно невелике освітлення в науковій літературі [17].

Даний вид перекладу здійснюється шляхом роботи з фільмом в оригінальному варіанті з тайм-кодом, а також діалоговим листом на мові оригіналу.

Алгоритм роботи перекладача є наступним: спочатку необхідно уважно переглянути фільм, звіривши його з діалоговим листом, тобто переконатися, що весь текст, що звучить в кадрі є на папері. Всі пропуски або розбіжності необхідно внести в діалоговий лист.

Подальші дії перекладача докладно описані в статті С.А. Кузьмичова: «при первинному перегляді фільму необхідно також проставити тайм-коди на початку кожної сцени або епізоду, а також позначити короткі і довгі паузи в кожній фразі, що згодом має бути перенесено в переклад. Необхідно також зробити для себе позначки в діалогах там, де текст вимовляється в швидкому темпі. Це потрібно для подальшого часткового скорочення при перекладі. Розмітка темпу і ритму потрібна для полегшення роботи акторів при озвучуванні. Оскільки акторам не завжди вдається вимовляти перекладний текст в тому ж темпоритмі, що й в оригінальній версії, іноді необхідна додаткова компресія тексту в перекладі» [30, с. 145].

На етапі роботи з монтажними або діалоговими листами перекладач має справу з письмовим текстом, а також має можливість неодноразово звірити переклад з оригіналом. Крім того перед перекладачем не стоїть завдання поєднання тексту і артикуляції акторів, що надає йому велику свободу. Ця обставина дозволяє говорити про те, що даний вид кіноперекладу більш наближений до художнього в порівнянні з дублюванням.

Проте, слід враховувати тривалість реплік героїв і не виходити за задані тимчасові рамки, що може привести до необхідності компресії тексту в перекладі. Таким чином, обмеження за часом залишається важливим технічним обмеженням в даному виді перекладу.

Субтитрування.

Переклад за допомогою субтитрів є одним з двох (нарівні з дубляжем) найбільш поширених у світі видів кіно-перекладу. В.Є. Горшкова пропонує наступне визначення міжмовного субтитрування, що є узагальненням визначень, даних цьому терміну фахівцями з різних країн: «скорочений переклад діалогів фільму, що відображає їх основний зміст ... і супроводжуючий у вигляді друкованого тексту візуальний ряд фільму в його оригінальній версії, розташовуючись, як правило, в нижній частині екрана» [17, с. 39].

Відзначимо деякі аспекти субтитрування з точки зору його технічної реалізації.

1. Кількість рядків і символів в рядку.

Як правило, використовуються дворядкові субтитри. Дані про кількість знаків у кожному рядку варіюються від 35 до 38 символів. Традиційно субтитри розташовуються по центру в нижній частині екрана.

2. Тривалість розташування на екрані.

Відповідно до проведених досліджень, оптимальний час відображення дворядкового субтитру становить 5-6 секунд (з урахуванням середньої швидкості візуального сприйняття – 15 символів в секунду). В.Є. Горшкова зауважує, що в даний час «цей часовий інтервал розглядається як надмірний і скорочується до 4,5-5 секунд» [17, с. 40].

3. Синхронізм.

Субтитри, що передають зміст репліки персонажа, повинні з'являтися одночасно з початком її звучання. Дотримання цієї умови особливо важливо при швидкому діалозі або полілогу, щоб глядач розумів, до якої саме репліки належить той чи інший субтитр [34].

Важливо, щоб субтитри не утворювали труднощів для сприйняття глядачем, і дозволяли іншомовному глядачеві швидко осмислити суть оригінального кінодіалогу і приділяти основну увагу розвитку дії. Це досягається за рахунок стислості і дохідливості використовуваних формулювань, що неможливо без певних трансформацій оригінального тексту.

Подібну думку ми зустрічаємо у С.А. Кузьмичова, який характеризує субтитрування як «літературний письмовий переклад, який робиться за особливими правилами, і де головною умовою є гранична лаконічність при збереженні естетичних, стилістичних і смислових аспектів мови героїв фільму ... Головне тут – усвідомити важливість або другорядність інформації в початковому тексті, що звучить з екрану» [30, с. 144].

У зв'язку з цим, можливими прийомами при субтитруванні є компресія і опущення. Компресія може здійснюватися на двох рівнях – лексичному (лексичне згортання, аббревіація найменувань організацій, назв держав і т.д.) і граматичному (складне речення з безліччю додатків перетворюються в ряд простих речень, а повні прості речення – в пропозиції з еліпсисом) [34].

Що стосується опущень, то тут, в першу чергу, «скасуванню підлягають фатичні елементи розмови, звернення, ритуальні формули ввічливості, повтори, а також діалоги на другому плані, які не впливають на розуміння розвитку кінематографічної дії» [17, с. 73] Крім того, можуть бути опущені компоненти імен персонажів після їх першої згадки, найменування посад і титулів персонажів після їх першої згадки, оклики-вигуки інтернаціонального характеру, дискурсивні маркери (*now look here*), наповнювачі пауз (*you know, erm, tell you what*), обороти зі значенням особистого ставлення до предмета повідомлення, обороти, що пояснюють, як каже персонаж (*quite honestly, seriously*) [34].

Ухвалення рішення про важливість / другорядність інформації, про яку говорить С.А. Кузьмичов, становить значні труднощі для перекладача, оскільки в прагненні виключити з перекладу надлишкову інформацію важливо не піти в іншу крайність і не зробити текст субтитрів сухим і виключно інформативним.

Отже, процес перекладу текстів кінофільмів є унікальним і багатогранним видом перекладу, у ході якого перекладач стикається з низкою проблем, пов'язаних із міжкультурною комунікацією (вербальними й невербальними компонентами кінотексту), технічними та мовними проблемами. Кожна з цих труднощів вимагає від перекладача свого підходу і вибору відповідних перекладацьких рішень для досягнення адекватного перекладу.

1.5. Методологія дослідження відтворення лексико-стилістичних особливостей корпоративності в перекладі англійськомовного серіалу «Suits»

Дослідження відтворення лексико-стилістичних особливостей корпоративності в перекладі англійськомовного серіалу «Suits» здійснюється на матеріалі англійсько- та українськомовних скриптів. Результативність розвідки досягається завдяки залученню комплексу загальнонаукових, філологічних та перекладознавчих методів аналізу. Досягнення мети дослідження передбачає звернення до ряду загальнонаукових методів аналізу:

- **Аналіз.** Цей метод аналізу передбачає абстрактне або фактичне розкладання цілого на складові елементи. Процес аналізу дозволяє виділити необхідні ознаки певного предмету для їхнього подальшого дослідження [38]. Аналіз теоретичних розвідок на задану тематику в сумісних з перекладознавством дисциплінах дозволяє набрати необхідну теоретичну базу для застосування інших методів аналізу.
- **Синтез.** Синтезом вважається «з'єднання отриманих при аналізі частин у єдине ціле» [38]. Синтез допомагає визначити найбільш характерні ознаки існування та функціонування корпоративності в досліджуваних текстах.
- **Індукція.** Це метод наукового пізнання, який передбачає «перехід від окремого знання до загального, тобто від знання з меншою мірою спільності до знання з більшою мірою спільності» [38]. Залучення цього методу аналізу у межах нашого дослідження допомагає дійти загальних висновків про те, як використання певних трансляторних кроків впливає на якість, еквівалентність або адекватність перекладу.
- **Дедукція** – «це перехід в процесі пізнання від загального знання про деякий клас предметів і явищ до знання одиничного» [38]. Залучення дедукції дозволяє використання результатів синтезу та аналізу

теоретичних надбань з інших філологічних дисциплін в перекладознавчому дослідженні.

- **Узагальнення.** Узагальненням вважаємо “процес встановлення загальних властивостей і ознак предметів, гносеологічною основою якого є категорії загального і одиничного” [38]. Так, окремі положення та висновки узагальнюються до їхнього загального вираження у твердженнях, що являє собою індуктивним узагальненням; узагальнення від конкретного твердження до більш загального називаємо логічним узагальненням. У рамках нашого дослідження узагальнення залучається на кожному етапі дослідження. Цей метод аналізу уможливорює не лише підсумовування деяких теоретичних положень, але й узагальнення отриманих результатів дослідження.

Важливу роль у межах нашого дослідження відіграє такий філологічний метод аналізу як **дефінітивний**. Відповідно до нього, значення слова прирівнюється до його словникового тлумачення [38]. За допомогою дефінітивного методу у роботі представлено визначення понять «дискурс», «юридичний дискурс», «юридична мова», «мова права», «юридичний переклад», «корпоративність», «корпоративний лексикон», «корпоративний термін» та ін. Дефінітивний метод також уможливив використання перекладознавчого методу аналізу, адже саме завдяки ньому стає можливою оцінка трансляторних дій перекладача при відтворенні корпоративних, юридичних та загальних термінів, що вважаємо безперечно важливим для нашого дослідження.

Наступним лінгвістичним методом аналізу є **диференційний**. Залучення цього методу аналізу дозволяє порівняти значення досліджуваних лексико-стилістичних одиниць в лінгвокультурах тексту оригіналу та перекладу, що уможливорює виокремлення їхніх подібних та відмінних складових, що є невід’ємною вимогою для проведення перекладознавчого аналізу.

. Необхідним вважаємо також використання такого методу аналізу як **контекстуальний**. Залучення цього методу аналізу передбачає опрацювання інформації про лінгвістичне оточення досліджуваної мовної одиниці, а також встановлення конкретних значень опрацьовуваних лексико-стилістичних одиниць в певному закінченому відрізку письмового мовлення [38].

Основою нашого дослідження можемо справедливо вважати **перекладознавчий аналіз** який полягає у «зіставленні текстів у компаративному аспекті надає важливу інформацію про рівень адекватності ПТ відносно ВТ, що передбачає виявлення подібностей, відмінностей та співвідношень не тільки структури та змісту текстів як цілісних утворень, а й зіставлення окремих елементів цих текстів» [23, с. 23] Використання цього методу аналізу дозволяє нам дослідити процес відтворення корпоративності в перекладі, оцінити та прокоментувати трансляторні кроки перекладача, а також дати оцінку тексту перекладу з точки зору адекватності/неадекватності.

Використання усіх зазначених методів аналізу дозволяють досягнути поставленої мети та вирішити усі задачі дослідження. Комплексність та розгалуженість залученої методики передбачає повноцінне та різнобічне дослідження відтворення лексико-стилістичних особливостей корпоративності в перекладі англійськомовного серіалу «Suits», що стає запорукою об'єктивності розвідки та відповідає вимогам написання науково-дослідних робіт.

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ КОРПОРАТИВНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДІ СЕРІАЛУ «SUITS»

2.1. Особливості відтворення термінів в українськомовному перекладі серіалу «Suits»

Як ми вже зазначали, крім кіно, у сучасному світі серіали також набувають все більшої популярності, особливо американські та британські. Для аналізу нами був обраний американський комедійно-драматичний телесеріал «Suits», який перебував на екрані з 2011 до 2019 роки. «Suits» – американський юридично-драматичний телесеріал, створений Аароном Коршем. Дія серіалу відбувається у вигаданій юридичній фірмі у Нью-Йорку. Сюжет серіалу концентрується навколо успішного юриста Гарві Спектера, який найняв у помічники Майка Росса, що не відвідував юридичної школи і не має юридичної освіти.

Перекладом одного серіалу часто можуть займатися відразу кілька студій (іноді непрофесійних), що в результаті призводить до появи декількох варіантів назв. Так, найбільш відомі назви телесеріалу «Suits» в Україні — це «Форс-мажори» й «Костюми» (Перший перекладений епізод серіалу українською мовою вийшов на телебаченні у 2014 році). Матеріалом для нашого дослідження слугуватиме закадровий українськомовний переклад, наданий студією «ТРК Україна».

Цікавим з точки зору перекладознавства вважаємо аналіз запропонованих українськомовних варіантів перекладу назви серіалу. У першу чергу, ми звертаємо увагу на те, як у тому чи іншому варіанті передано значення слова *suit*. Серед значень цього слова словник Longman Dictionary of Contemporary English поряд із першим визначенням (*a set of clothes made of the same material, usually including a jacket with trousers or a skirt* (українське значення слова — «костюм»)) дає таке визначення, що є

скороченням від повного іменника *lawsuit: a problem or complaint that a person or company brings to a court of law to be settled* (еквівалент в українській мові — «судовий позов»). [57]. У такий спосіб, в англійській назві телесеріалу спостерігається гра слів: представники елітних юридичних фірм в Америці змушені відповідати іміджу компанії й носити дорогі костюми, мати охайний зовнішній вигляд (що відповідає першому лексичному значенню слова *suit* — «костюм»); крім того, захист юридичної або фізичної особи, щодо якої було подано судовий позов, входить до кола обов'язків адвоката (що прямо пов'язане з другим лексичним значенням *suit* — «судовий позов»).

Гра слів, безсумнівно, представляє одну з найбільш важко вирішуваних перекладацьких проблем. В обох варіантах назви телесеріалу українською мовою перекладачі відмовилися від дослівного перекладу на користь більш яскравих назв. У першому варіанті «*Форс-мажори*» ми спостерігаємо переклад за допомогою модуляції, у якому з'являється гра слів, що ґрунтується на поєднанні вираження «*форс-мажорні обставини*», що позначає назву одного з пунктів юридичного договору, і жаргонізму «*мажори*» (в цьому випадку енергійні й розумні молоді люди, які успішно роблять кар'єру). У такому випадку зберігається прихильність назви до юридичної сфери, а лексичний відтінок успішності передається через використання жаргонізмів. У другому варіанті перекладу — «*Костюми*» — перекладач вибрав наявний перекладацький еквівалент, що відповідає першому лексичному значенню слова *suit*. Як в англійській, так і в українській культурі, образ успішного адвоката пов'язаний із дорогим строгим і елегантним костюмом, і перше значення англійського слова *suit* відображено в цій назві за допомогою стилістичного прийому, синекдохи — «*костюми*». Зв'язок між таким варіантом назви, у якому присутній компонент «порушення закону», і сюжетом дійсно є: у телесеріалі юрист Харві Спектр порушує статут компанії й наймає на роботу не маючого належної юридичної освіти Майка Росса. Водночас герої намагаються

приховати цей факт від інших співробітників, що само собою є неприпустимим із правової точки зору. Однак такий компонент значення варіанту «Костюми» в оригінальній назві не присутній, у зв'язку з чим, на нашу думку, перший варіант «Форс-мажори» є виграшним, оскільки він більш точний і спроможний залучити більшу кількість потенційних телеглядачів.

Серіал «Suits» має юридичну спрямованість, тому природною є наявність юридичних термінів у мові героїв. Крім того, клієнтами головних героїв є великі компанії, які часто ведуть економічну діяльність, у зв'язку з чим перекладачеві доводиться стикатися з передачею й економічної термінології. Складність перекладу юридичної термінології з англійської мови на українську здебільшого полягає в тому, що юридичні системи різних країн можуть суттєво відрізнятися, що є причиною виникнення значних перекладацьких лакун. Та ж проблема виникає і при перекладі економічних термінів, оскільки економічні системи Сполучених Штатів Америки та України істотно відрізняються. І юридичні, і економічні терміни складають значний фонд корпоративної лексики серіалу «Suits», а тому їхній переклад представляє значний інтерес для нашого дослідження.

Переклад термінів здебільшого не викликає складнощів для відтворення, адже більшість термінів мають повні еквіваленти в приймаючій культурі – від перекладача вимагається лише володіння навичками роботи з відповідними лексикографічними джерелами. Однак, як вже було зазначено, деякі терміни входять до так званих «зон розбіжності», що означає, що в культурі перекладу повного відповідника знайти не вдасться. У цих випадках перекладач може вдаватися до альтернативних способів перекладу, а саме: калькування, транскрипція, генералізація, або ж навіть вилучення в залежності від контексту ситуації.

Оскільки в рамках нашого дослідження ми маємо справу з кіноперекладом, основними одиницями аналізу будуть виступати комунікативні акти, представлені у вигляді кіно-діалогів, їхніх фрагментів

або окремих висловлювань. Пропонуємо розглянути переклад наступного фрагменту серіалу, який на нашу думку достатньо насичений термінологічною лексикою для того, аби зробити певні висновки щодо успішності або неуспішності відтворення корпоративності.

ВТ	ПТ
<p>– Now what'd you find me on McKernon Motors?</p> <p>– The <i>board</i> can't vote for at least 24 hours after the <i>CEO</i> presents <i>a deal</i> involving the <i>sale of company land</i>.</p> <p>– But Stensland already presented it to the board.</p> <p>– Right, but Stensland isn't CEO.</p> <p>– I wrote those <i>bylaws</i> myself. He's CEO.</p> <p>– Hmm. Page 238, <i>clause</i> 137 states if the CEO dies, <i>an interim CEO</i> will be appointed until the board convenes an <i>election vote</i>, which can't be called till the next <i>fiscal quarter</i>, in this case next Thursday.</p> <p>– So they can't vote him in until Thursday?</p> <p>– Thursday.</p> <p>– Okay. Well, prepare the due <i>diligence</i> for me to take to Stensland, but I don't want anything ready to sign [60].</p>	<p>–Гаразд. То що з МакКернон Моторс?</p> <p>–Після отримання від <i>гендиректора угоди</i> про <i>продаж корпоративної землі рада</i> не може голосувати добу.</p> <p>–Рада вже бачила угоду.</p> <p>–Так, але Стенсленд не гендиректор.</p> <p>–Я написав ті <i>норми</i>. Він – гендиректор.</p> <p>–238 сторінка. <i>Пункт</i> 137-ий. Якщо гендиректор помирає, призначається <i>тимчасовий гендиректор</i> до скликання <i>радою зборів</i>, які не можна збирати до наступного <i>фіскального кварталу</i>, тобто до наступного четверга.</p> <p>–До четверга він не гендиректор.</p> <p>–Четверга.</p> <p>–Добре. Підготуй <i>документи</i> для Стенсленда, але не на підпис [59].</p>

У цьому фрагменті наявні такі юридичні терміни як: *a deal, sale of company, land, bylaws, clause, diligence*; корпоративні терміни *CEO, a board, a*

sale of company land, an interim CEO, election vote; економічний термін *fiscal quarter*. Оскільки всі вони позначають явища та процеси корпоративної природи, їхнє адекватне відтворення є інваріантним для збереження корпоративності в перекладі. Так, терміни *board, CEO, clause, interim, fiscal quarter* були відтворені за допомогою повних еквівалентів *рада, гендиректор, пункт, фіскальний квартал та тимчасовий*, що не склало труднощів для перекладача. У випадку з іншими термінами перекладач вдається до застосування трансформацій, а саме: *sale of company land* передається за допомогою калькування *продаж корпоративної землі*; лексему *bylaws* було перекладено за допомогою диференціації, або ж контекстуального відповідника *норми*; терміни *diligence* та *election vote* зазнають генералізації та перетворюються на *документи* та *збори* відповідно. Такий вибір перекладача можна пояснити особливостями кіно-перекладу: використання прямих відповідників у перекладі могло призвести до збільшення об'єму тексту, що було б неприйнятним через технічні вимоги до перекладу кінотекстів для закадрового озвучування. Враховуючи вищезазначене, вважаємо переклад цього фрагменту тексту адекватним та вдалим.

Цікавим для нашого дослідження вважаємо аналіз перекладу професійної лексики, яка належить до безеквівалентної, оскільки передає англо-саксонські юридичні реалії. Так, речення «*Pretty paralegal. Got it*» [60] було перекладено українською як «*Це та красуня-помічниця юриста. Зрозумів*» [59]. Юридичний термін *paralegal* в англійській мові у Кембріджському словнику означає: *someone who works in a law company, or a company's legal department, and has some legal training, but does not have all the qualifications to be a lawyer* [56], тобто це особа, яка належить до середнього юридичного персоналу, є юридичним працівником без диплома юриста. При перекладі українською перекладач виправдано зупинився на вислові «помічник юриста», що представляє собою продукт описового перекладу, оскільки в українській мові прямого еквівалента такої реалії немає.

Пропонуємо також розглянути таку репліку: «*Harvey, I do not need a perp walk or a front page headline*» [60]. У словнику Cambridge Online Dictionary дається таке визначення вислову *a perp walk*: *an occasion when police officers take a person who has been arrested for a crime through a public area so he or she can be seen and photo-graphed by the media* (informal American English) [56]. У перекладі поданий такий варіант перекладу, що є продуктом модуляції: «Мені не потрібна показуха перед будівлею суду», що вважаємо цілком вдалим трансляторним кроком [59].

2.2. Особливості відтворення термінів-жаргонізмів в українськомовному перекладі серіалу «Suits»

Наступний тип корпоративної лексики, що представляє інтерес для нашого дослідження з точки зору перекладу є терміни-жаргонізми. Враховуючи тематику аналізованого серіалу, для нашого дослідження приклади використання термінів-жаргонізмів та їхні переклади були розділені за тематичним принципом на три групи: бізнес-сфера, юриспруденція і внутрішня організація компанії.

Юридичний жаргон включає в себе слова, що стосуються до бізнесу та юриспруденції. З бізнес-сфери в серіалі вживаються такі терміни-жаргонізми як наприклад: *billables, motion, debtholder, noncompetes, buy-ins*.

ВТ	ПТ
<i>So, I told him I'll cave on the <u>billables</u>.</i>	<i>Я сказав, що згоден знизити <u>оплату</u>.</i>
<i>– You got something for me? – I redid your bad <u>motion</u> to dismiss on Colter.</i>	<i>– Є що-небудь для мене? – Я переписав твоє погане <u>клопотання</u> по Колтеру.</i>
<i>You're the biggest <u>debtholder</u>, and if any of the others make a claim, it'll trigger bankruptcy.</i>	<i>Ви найбільший <u>утримувач боргових зобов'язань</u>, і якщо ваші конкуренти заявлять свої</i>

	<i>претензії, банкрутство <u>вступити</u> <u>у силу</u>.</i>
<i>He's a partner, and like he just said, he was the one who wanted to sever the <u>noncompetes</u> in the first place.</i>	<i>Він партнер, і як він сказав, це він запропонував анулювати <u>угоду</u> <u>про уникнення конкуренції</u>.</i>
<i>They're bifurcating the firm because they want their <u>buy-ins</u> back. [60]</i>	<i>Вони ділять фірму, щоб повернути свою <u>частку капіталу</u>. [59]</i>

Перекладознавчий аналіз показує, що перекладач вдається до найрізноманітніших трансформацій. Так, при перекладі терміну-жаргонізму *billables* перекладач використовує прийом генералізації. При перекладі терміну-жаргонізму *debtholder* був використаний описовий переклад, що вважаємо цілком влучним, беручи до уваги контекст серії (залучення варіанту *боржник* призвело б до смислових втрат). Терміни-жаргонізми *noncompetes* та *motion* є яскравим прикладом перекладацьких збігів та вимагали від перекладача лише вчасного ідентифікації цих лексем як жаргонізмів, а також використання відповідних лексикографічних джерел. Термін-жаргонізм *buy-ins* був перекладений за допомогою перекладацької трансформації диференціації. Можна помітити, що студія у своєму перекладі має тенденцію до спрощення.

Зі сфери безпосередньо юриспруденції використані такі слова як *class action, fraud, prison blue*.

ВТ	ПТ
<i>It's a <u>class action</u>. We're being sued for every case Mike Ross has ever touched.</i>	<i>Це <u>колективний позов</u>. На нас подали в суд за всі справи, яких стосувався Майк Росс.</i>
<i>He told me that he had lost everyone in his life and then he told me he was a <u>fraud</u>.</i>	<i>Він сказав, що позбувся всіх у своєму житті й зізнався, що він не <u>юрист</u>.</i>

<i>Nothing like <u>prison blue</u> to make you realize the clothes don't make the man</i> [60].	<i>Тільки в <u>тюремній роботі</u> розумієш, що не одяг прикрашає людину</i> [59].
---	--

Переклад терміну-жаргонізму *class action* не створює значних труднощів для перекладача та був виконаний за допомогою відповідника. Що стосується терміну-жаргонізму *fraud*, то перекладач вдався до повної заміни лексеми оригіналу, жертвуючи стилістикою тексту. Та ж ситуація спостерігається і у випадку із терміном-жаргонізмом *prison blue* – перекладач зберігає смисл терміну-жаргонізму, втім, жертвує стилістичним забарвленням, що призводить до нейтралізації.

Ще одна група термінів-жаргонізмів, що трапляються у серіалі, належать до внутрішньої організації компанії: *record*, *paper trial*, *closer*, *paralegal*.

ВТ	ПТ
<i>Underneath that perfect suit and that perfect <u>record</u> is a coward ready to run from one of the biggest fights of his life.</i>	<i>Під цим дорогим костюмом і бездоганим <u>досьє</u> знаходиться боягуз, що біжить від найважливішої битви.</i>
<i>We need a <u>papertrail</u> tonight with notices of breach of contract.</i>	<i>Потрібно створити <u>паперовий слід</u> вказівками порушення контрактів.</i>
<i>Have I come at a bad time? — Gerald, this is Harvey Specter. He's our best <u>closer</u></i> [60].	<i>— Я прийшов невчасно? — Джеральд, це Харві Спектер. Він наш найкращий по <u>завершенню операцій</u></i> [59].

При перекладі терміну-жаргонізму *record* використовується прийом диференціації, що вважаємо цілком вдалим перекладацьким рішенням. При перекладі терміну-жаргонізму *paper trial* перекладач використовує калькування (*paper* – *папір*, *trail* – *слід*), що вважаємо вдалим кроком, адже так зберігається як смислове наповнення, так і стилістичне забарвлення терміну-жаргонізму. Цікавим виявляється термін-жаргонізм *closer*, який не

має точного еквівалента в українській мові. У перекладі бачимо використання описового перекладу, що вважаємо не дуже вдалим рішенням, адже цей термін-жаргонізм зустрічається у тексті серіалу досить часто і використання дескрипції кожного разу може стати причиною виникнення зайвих трансляторних проблем.

Переклад термінв-жаргонізмів показує, що для їхнього відтворення перекладачу необхідно вдаватися до консультацій з різними лексикографічними джерелами, а також вміти використовувати ряд перекладацьких трансформацій. Аналіз залучення трансформацій показав, що їхнє використання перекладачем студії «ТРК Україна» здебільшого призводить до нейтралізації та втрати стилістичного забарвлення ВТ. Втім, ефект спрощення може мати й позитивні наслідки, наприклад якщо глядач не знайомий із професійною специфікою зображуваного.

2.3. Особливості відтворення стилістично забарвленої корпоративної лексики та комічних ситуацій в українськомовному перекладі серіалу «Suits»

Ще однією характерною ознакою корпоративності є вживання термінологічної лексики у поєднанні з фразеологічними одиницями. Такий характер мовлення вказує на те, що хоч комунікація і відбувається на ділову тематику, учасники розмови знаходяться у колегіанських відносинах. Відтворення цієї особливості в перекладі вважаємо надзвичайно важливим для збереження корпоративності.

Пропонуємо розглянути декілька прикладів перекладу окремих ідіоматичних одиниць.

У тексті серіалу одним із героїв використовується ідіома *cook the books* [60]. Цей неформальний вислів можна віднести до професійного жаргону, що має таке значення в словнику Cambridge Online Dictionary: *to give false information in a company's accounts in order to gain an advantage* [56]. Ідіома

ґрунтується на переносному значенні дієслова *cook: to change information dishonestly* [56]. Оскільки відобразити багатозначність цього дієслова в перекладі досить складно, перекладач використовує усталений варіант перекладу цієї ідіоми на українську мову — «*підробити фінансову звітність*» [59], за такої умови ми спостерігаємо використання дескриптивного перекладу, що призводить до нейтралізації ідіоматичності вираження. Економічний термін *books* переданий на українську мову за допомогою конкретизації — «*фінансова звітність*».

Ще одним прикладом є речення: «*Where is my smoking gun?*» [60]. Під висловом *my smoking gun* мається на увазі доказ того, що співробітник бухгалтерської фірми збрехав про свою освіту, коли влаштувався на роботу, через що компанія має намір його звільнити. Вислів *a smoking gun* в словнику Cambridge Online Dictionary визначається як *information that proves who committed a crime* [56], тобто інформація, яка доводить, що обвинувачений винен. У ПТ ця репліка перекладена як «*А де ж головний доказ?*» [59]. Тобто знову спостерігаємо нейтралізацію значення у перекладі, що призводить до зменшення прагматики тексту, а також до часткової втрати «корпоративності» діалогу.

Ще однією ознакою корпоративності можемо також вважати наявність комічних ситуацій, що базуються на корпоративних відносинах. У випадку з серіалом «*Suits*» контекстом більшості комічних ситуацій будуть юридичні та економічні процеси. З точки зору нашого дослідження, аналіз відтворення комічних ситуацій також вважається вкрай цікавим, адже більшість комічних ситуацій обіграються саме на лексико-стилістичному рівні. Так, цікавим з точки перекладознавчого аналізу виявляється наступний фрагмент серіалу, оскільки в ньому наявні дві комічні ситуації, що базовані на юридичних явищах та процесах.

BT	PT
<p>– <i>Your Honor, this case should be thrown out. Other than her story, the plaintiff doesn't have one piece of evidence.</i></p> <p>– <i>Because the evidence lies within their personnel files, which they're conveniently refusing to hand over.</i></p> <p>– <i>Those files contain sensitive information. He's fishing at the expense of our employees' right to privacy.</i></p> <p>– <i>Please. He doesn't give a rat's ass about his employees' right to privacy. Sorry. That's actually unfair to rats' asses.</i></p> <p>– <i>Your Honor, Mr. Specter's claim that we don't care about our employees, though belittling, doesn't carry any weight as a rule of law [60].</i></p>	<p>– <i>Ваша честь, цю справу треба закрити. Окрім її історії у позивача немає доказів.</i></p> <p>– <i>Тому що докази в особистих справах які вони відмовляються надавати.</i></p> <p>– <i>У тих документах приватна інформація. Вони апелюють за рахунок справ наших співробітників.</i></p> <p>– <i>Будь ласка. Приватність співробітників у них як у соц. мережах. Вибачте, це було нечесно щодо соц. мереж.</i></p> <p>– <i>Ваша честь, містер Спектер заявляє, що ми не dbаємо про співробітників, однак таке ставлення не має юридичної сили [59].</i></p>

Перша комічна ситуація створюється завдяки «обіграванню» фрази *to give a rat's ass*, що є однією з варіацій фразеологізму на позначення наплювацького ставлення до чого-небудь. У даному випадку мова йде про те, що представники сторони захисту не бажають надавати доступу до особистих справ своїх працівників, апелюючи до їхнього права на приватність. Комічна ситуація створюється, коли герой порівнює їхнє ставлення до приватності своїх співробітників зі ставленням до щурячих частин тіл. Потім він інтенсифікує комічний ефект, вказавши, що таке ставлення несправедливе навіть для щурів. У перекладі перекладач змінює зміст комічної ситуації та вводить в ПТ порівняння з соціальними мережами. Такий крок призводить до певної нейтралізації ситуації, адже дещо нівелює

агресивність репліки ВТ, однак перекладачу вдається зберегти комічний ефект, а також основний смисл фрагменту, тому вважаємо такий трансляторний крок цілком вдалим.

У якості ще одного прикладу перекладу гумору ми проаналізували діалог:

- *Hey, anyone know a guy named Bradley?*
- *Year. Guy who's about to miss the jumper.*
- *All right. Does he have a surname?*
- *Year, Brickstein.*
- *Do I look like I have time for jokes?*
- *Reger [60].*

Діалог відображає ситуацію, коли один з головних героїв, Майк Росс, приходять по роботі в баскетбольний зал, розшукуючи Бредлі, і вирішує уточнити в хлопців, які займаються в цьому залі, чи не знають вони когонебудь з таким ім'ям. В Urban Dictionary згадується значення слова *brick* в контексті гри в баскетбол: *a basketball shot in which the ball bounces off the backboard and / or hits the rim, but does not go through the net* [57]. Отже, Майк зовсім вірно розцінив перше, назване йому прізвище, як жарт – один із героїв використовував іменник *brick* і додав до нього фамільний суфікс *-stein*. Однак у субтитрах жарт не відображений: перекладач переклав прізвище за допомогою транслітерації «*Брікштейн*» [59]. Ми вважаємо, що комічну ситуацію у цьому фрагменті необхідно передати, інакше реципієнту не зрозуміло, з якої причини головний герой відповідає на це «*У мене що, потвоєму, є час на жарти?*» [59].

У наступному фрагменті, що ми взяли для аналізу, ми можемо спостерігати суперечку між стороною позивача і відповідача через надання стенограми суду, інформація з якої буде сприяти викриттю відповідача. Адвокат позивача намагається вплинути на суддю, красномовно посилаючись на Конституцію США:

BT	PT
– <i>We would ask that the whole transcript be read and not just a portion.</i>	– <i>Ми просимо, щоб суду зачитали повну стенограму, а не просто витяг з рішення.</i>
– <i>Your Honor, it's 186 pages. We believe it's the very foundation of our judicial system, as promulgated by our Founding Fathers, that comprehensiveness be chosen over... the opposite.</i>	– <i>Ваша честь, там 186 сторінок. Ми впевнені, що в самій основі нашої юридичної системи, як проголошували наші батьки-засновники, закладено, що всеосяжність завжди превалює над... над її протилежністю.</i>
– <i>Okay. In the name of comprehensiveness [60].</i>	– <i>Ну добре. В ім'я всеосяжності [59].</i>

Ми зазначаємо, що авторський okazіоналізм *comprehensiveness* (вказує на всеосяжний характер явища, ідеї, об'єкта тощо), який здобуває в контексті судового засідання відтінок комічності й безглуздості (через його удаване використання в якості юридичного терміну), був переданий перекладачем рівною мірою комічним okazіоналізмом *всеосяжність*. У цьому випадку перекладач вдається до трансформації адаптації для збереження «недоладності» висловлювання адвоката позивача, який намагається імпровізувати в залі суду. Суддя входить у його становище й дозволяє надання стенограми, вживаючи в оголошенні свого рішення зазначену лексичну одиницю. Він схожим чином включає цю одиницю у вислів, який контекстуально набуває термінологічний характер — *В ім'я всеосяжності*.

Можемо зробити висновок, що для адекватного відтворення комічної ситуації в перекладі від перекладача вимагається залучення креативних підходів. Буквальний переклад здебільшого призводить до нівелювання стилістичного забарвлення тексту, а в поодиноких випадках може призвести й до смислових втрат у перекладі, що є запорукою втрати адекватності перекладу в цілому.

Отже, у результаті здійсненого перекладознавчого аналізу тексту англійськомовного серіалу «Suits» та його українськомовного перекладу, виконаного студією «ТРК Україна» ми можемо дійти висновків про те, що корпус корпоративної лексики серіалу формується завдяки залученню юридичних, економічних та суто корпоративних термінів, а також термінів-жаргонізмів. Переклад термінологічної лексики не викликає у перекладача труднощів окрім ситуацій, коли термін у ВТ відсутній в культурі ВТ, що було вдало вирішено завдяки залученню перекладацьких трансформацій. Терміни-жаргонізми лише частково представлені в лексикографічних джерелах української лінгвокультури, а тому їхнє відтворення також вимагає використання трансформацій, що, як показав проведений аналіз, здебільшого призводить до нейтралізації повідомлення, однак не на критичному рівні.

Нами також було проаналізовано варіанти перекладу фразеології та комічних ситуацій, оскільки їхнє функціонування в тексті серіалу ґрунтується на лексико-стилістичних особливостях мови оригіналу. Переклад фразеології в цілому вимагає від перекладача тих же компетенцій як і переклад термінів та термінів-жаргонізмів. Інша ситуація спостерігається із відтворенням комічних ситуацій корпоративної тематики – адекватність перекладу досягається із залученням креативних трансляторних кроків, що передбачає володіння перекладачем адаптивними тактиками та стратегіями перекладу.

ВИСНОВКИ

Юридичний переклад – один з найбільш специфічних видів перекладу, а тому перед перекладачем юридичних текстів постає ряд особливих завдань. Перекладач має досконало знати, що в ПТ необхідно зберегти, а що – нівелювати. Основними параметрами юридичних текстів є структура, семантика та потенціал впливу. Особливу уваги при перекладі юридичних текстів слід приділяти стилю юридичної мови, термінологічному апарату (особливо, безеквівалентним термінам), а також регулятивному впливу у вихідній та приймаючій культурах. Вдалий переклад юридичного тексту демонструє максимальну еквівалентність, а також досягнення комунікативної мети спілкування.

Досягнення адекватності юридичного перекладу можливе лише за умови оволодіння перекладачем ряду компетенцій. Окрім загальних перекладацьких компетенцій перекладач має досконало знати лексико-стилістичні особливості формування юридичних типів текстів в лінгвокультурах тексту оригіналу та перекладу.

До основних проблем відтворення корпоративності в перекладі можемо віднести загальні труднощі перекладу лексичних і фразеологічних одиниць корпоративного дискурсу, а також специфічність функціонування корпоративних термінів, а саме – їхня здатність до втілення суперечливих ознак. Перша група трансляторних складнощів пояснюється недостатньою вивченістю корпоративного дискурсу, відсутністю двомовних словників корпоративної лексики, питання ідентифікації корпоративності в тексті, тощо. Друга група складнощів пояснюється необхідністю збереження в тексті перекладу одночасно термінологічних та розмовних (фразеологічних) ознак корпоративного лексикону, що вони виникають завдяки залученню термінів-жаргонізмів.

Кінопереклад являє собою унікальний вид перекладацької практики, що вимагає залучення відповідних знань та вмінь з багатьох дисциплін. У

процесі кіноперекладу перекладачу необхідно звертати увагу на ряд специфічних проблем, що включають в себе особливості сприйняття реципієнтом вербальних та невербальних компонентів, технічні та мовні особливості реалізації кінотексту. Кожна з вищезазначених проблем значно впливає на вибір підходів відповідних трансляторних кроків задля досягнення адекватного перекладу.

Методологічна база дослідження має комплексний та розгалужений характер, що включає в себе застосування загальнонаукових методів аналізу (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення) на ряду з філологічними методами: дедуктивного, диференційного, контекстуального та безпосередньо перекладознавчого.

У ході дослідження особливостей відтворення корпоративності англійськомовного серіалу «Suits» в українськомовному перекладі ми дійшли висновків про те, що основу лексичного апарату корпоративного дискурсу складають терміни та терміни-жаргонізми. Їхній адекватний переклад потребує від перекладача знання специфіки фахових текстів, вміння орієнтуватися у відповідних лексикографічних джерелах, а також використовувати найрізноманітніші перекладацькі трансформації. Лексико-стилістичні особливості функціонування корпоративної лексики передбачають залучення фразеології, підходи до перекладу якої в цілому виявляються подібними до відтворення термінів та термінів-фразеологізмів. Особливої уваги потребує відтворення комічних ситуацій корпоративної тематики в перекладі – творча природа комічного передбачає обов'язкове залучення креативних підходів до перекладу лексики, на якій вони ґрунтуються.

Проведений перекладознавчий аналіз українськомовного перекладу серіалу «Suits», виконаний студією «ТРК Україна» показав, що переклад можна вважати адекватним. Перекладачу вдалося відтворити лексико-стилістичні особливості корпоративного в серіалі без критичних смислових та стилістичних втрат, що можемо вважати ознакою вдалого перекладу.

Також перекладач продемонстрував спроможність до знаходження креативних шляхів подолання трансляторних труднощів, що виникали під час відтворення комічних ситуацій корпоративної тематики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абишева Н.М., Никитина С.А. Общие особенности юридического дискурса. *Проблемы и перспективы*. М. : 2004. С. 54
2. Агафонов Л.С. Корпоративная пресса: особенности функционирования, типологические характеристики и методика оценки эффективности : автореф. дис. ... канд. фил. наук : 10.01.10. М., 2008. 24 с.
3. Алимов В.В. Теория перевода. Перевод в сфере профессиональной коммуникации : навч. посіб. М. : Едиториал УРСС, 2005.
4. Алимов В.В. Юридический перевод: практический курс. Английский язык : навч. посіб. М. : Ком Книга, 2005. 160 с.
5. Ананко Т.Р. Корпоративний різновид дискурсу. *Проблеми романо-германської філології* : зб. наук. пр. Ужгород : Ліра, 2005. С. 30–37.
6. Ананко Т.Р. Особливості термінологічної лексики в корпоративному дискурсі. *Актуальні проблеми і технології філологічних досліджень та навчання іноземних мов* : матер. наук.-практ. конф. Ізмаїл, 2005. С. 3–10.
7. Ариас А.М. Поликодовый текст: теоретические и прикладные аспекты : навч. посіб. СПб. : Издательство Санкт-Петербургского университета управления и экономики, 2015. 126 с.
8. Артикуца Н.В. Мова права і юридична термінологія: навчальний посібник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. *eKMAIR*. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/11215>
9. Арутюнова Н.Д. Дискурс. *Лингвистический энциклопедический словарь*. – М. : Сов. энцикл., 1990. С. 136–137.
10. Бажалкина Н.С. К проблеме различных подходов к пониманию дискурса в современном языкознании. *Вестник Кемеровского государственного университета*. Кемерово, 2016. №1 (65). С. 156-159.

11. Барт, Р. Избранные работы: Семиотика: Поэтика / сост., общ. ред. и вступ. ст. Г.К. Косикова. М. : Прогресс, 1989. 616 с.
12. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). М. : Издательство института общего среднего образования РАО, 2001.
13. Влахов С.И., Флорин С.П. Непереводимое в переводе. М. : Международные отношения, 1980.
14. Ворошилова, М. Б. Креолизованный текст: аспекты изучения. *Политическая лингвистика*. Екатеринбург, 2007. № 21. С. 75-80.
15. Голев Н.Д. Юридический аспект языка в лингвистическом освещении. *Юрислингвистика-1. Проблемы и перспективы*. Барнаул, 1999. № 1. С. 11-58.
16. Горбунова М.В. К истории возникновения термина «Дискурс» в лингвистической науке. *Известия Пензенского государственного педагогического университета им. В.Г. Белинского*. 2012. № 27. С. 244-247.
17. Горшкова В.Е. Перевод в кино : монография. Иркутск : Издат. Иркут. гос. лингвист. ун-т., 2006. С. 82.
18. Губаева Т.В. Язык и право (словесность в юриспруденции): рабочая программа спецкурса для студентов юридического факультета". *Юрислингвистика*. Барнаул, 2003. № 4. С. 24-33.
19. Дейк Т.А. ван. Язык. Понимание. Коммуникация / пер. с англ., сост. В.В. Петрова, под ред. В.И. Герасимова, вступ. ст. Ю.Н. Караулова, В.В. Петрова. М. : Прогресс. 1989. 312 с.
20. Демьянков В.З. Концептуальный анализ термина понимание. *Понимание в коммуникации* : зб. тез. доп. міжнар. наук. конф., Москва, 28 лютого – 1 березня. 2005 р. М. : НИВЦ МГУ, 2005. С. 22–23.
21. Каплуненко А.М. Курс дискурса: под флагом Фуко. *Вестник Иркутского государственного лингвистического университета*. 2013. №4. С. 9-18.

22. Колобова А.А. Социопрагматика корпоративного дискурса: на примере текстов корпоративных кодексов американских компаний : дис. ... канд. філ. наук : 10.02.04. Москва, 2009. 211 с.
23. Комиссаров, В.Н. Современное переводоведение. М. : Высшая школа, 2002. 157 с.
24. Косоногова О.В. Онимы в юридическом дискурсе: система и функционирование : дис. ... канд. філ. наук : 10.02.19. Ростов-на-Дону, 2011. 174с.
25. Косоногова О.В. Юридический дискурс: лингвопрагматика имени собственного. *Проблемы филологии, культурологи и искусствоведения*. Москва, 2008. № 3. С. 188-192.
26. Крапивкина О.А., Непомилов Л.А. Юридический дискурс: понятие, функции, свойства. *Гуманитарные научные исследования*. Иркутск, 2014. № 9. URL: <http://human.snauka.ru/2014/09/7855> (дата звернення: 14.09.2020).
27. Красных В. В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? М. : ИТДГК «Гнозис», 2003. 375 с.
28. Кубрякова Е. С. Виды пространств текста и дискурса. *Категоризация мира: пространство и время* : матер. наук. конф. М. : Диалог–МГУ, 1997а. С. 15–26.
29. Кубрякова Е. С. О понятиях дискурса и дискурсивного анализа в современной лингвистике. *Дискурс, речь, речевая деятельность. Функциональные и структурные аспекты* : зб. обзорів. М., 2000. С. 7–25.
30. Кузьмичев С.А. Перевод кинофильмов как отдельный вид перевода. *Вестник Московского государственного лингвистического университета*. М. : ИПК МГЛУ «Рема», 2012. С. 140-149.
31. Лотман Ю.М. Семиотика кино и проблемы киноэстетики. *Об искусстве*. СПб., 1998. С. 50
32. Манаенко Г.Н. Координаты содержания понятия «дискурс». *Нова*

- філологія.* 2010. № 39. С. 116-123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2010_39_21
33. Маркіна А. Теоретичні засади відтворення корпоративної лексики в перекладі українською мовою англійськомовного серіалу «Suits». *Магістерські студії. Альманах.* Херсон: ХДУ, 2020. С 124-126.
 34. Матасов Р.А. Перевод кино/видеоматериалов: лингвокультурологические и дидактические аспекты : дисс. на соиск. уч. степ. канд. филол. н. : 10.02.20. Москва, 2009. 211 с.
 35. Наговицына И.А. Лингвистические средства сохранения комического эффекта в ситуативной модели перевода (на материале перевода комедийных фильмов) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20. Санкт-Петербург, 2016. 249 с.
 36. Некрасова Т.П. Особенности перевода юридической терминологии с русского языка на английский язык : дисс. на соиск. уч. степ. канд. филол. н. : 10.02.20. Москва, 2013. 391 с.
 37. Палашевская И. В. Функции юридического дискурса и действия его участников. *Известия Самарского научного центра Российской академии наук.* Самара, 2010. т. 12. № 5 (2). С. 535-540.
 38. Панасенко К.О. Символіка поетичного тексту як об'єкт перекладу (на матеріалі українських та російських перекладів англомовної поезії XIX-XX ст.) : дис. ... канд. філ. наук : 10.02.16. Херсон, 2015. 247 с.
 39. Серио П. Анализ дискурса во Французской школе (Дискурс и интердискурс). *Семиотика: Антология.* Екатеринбург : Деловая книга, 2001. С. 549 – 562.
 40. Скоромыслова Н. В. Теоретический аспект перевода художественных фильмов. *Вестник Московского государственного областного университета.* Москва, 2010. Серия: Лингвистика. № 1. С. 153-156.
 41. Слышкин Г.Г., Ефремова М.А. Кинотекст (опыт лингвокультурологического анализа). М. : Водолей Publishers, 2004. 153 с.

42. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы). СПб. : Филологический факультет СПбГУ; М. : ООО «Издательский Дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. 416 с.
43. Федулова М.Н. Интерпретационная природа дискурса в социокультурном и коммуникативном измерениях (на материале английских и русских текстов судебной риторики) : дисс. ... канд. фил. н. : 10.02.19. 2020. Москва, 2020. 247 с.
44. Французова К.С. Корпоративний лексикон як об'єкт перекладу (на матеріалі корпоративних бізнес-тренінгів, слоганів і презентацій) : дис. ... канд. філ. наук : 10.02.16. Сімферополь, 2011. 256 с.
45. Хижняк СП. Юридическая терминология: формирование и состав. Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1997. 136 с.
46. Хомутова Т.Н., Шефер Е.А. Юридический дискурс: проблемы и перспективы исследования. *Вестник Южно-Уральского государственного университета*. Екатеринбург, 2019. Серия: Лингвистика. № 16 (3). С. 44-53.
47. Швейцер А.Д. Теория перевода: статус, проблемы, аспекты. М. : Наука, 1988. 215 с.
48. Эко У. Заметки на полях «Имени розы». М. : Симпозиум, 2007. 97 с.
49. Cao D. *Translating law*. Clevedon : Multilingual Matters Ltd., 2007. 240 p.
50. Harris Z. *Discourse Analysis*. *Language*. Linguistic Society of America. Vol. 28. No. 4, 1952.
51. Tiersma P. *The Nature of Legal Language*. URL: <http://www.languageandlaw.org/NATURE.HTML>
52. Sarcevic S. *Legal Translation and Translation Theory: a Receiver-oriented Approach*. URL: <http://www.tradulex.com/Actes2000/sarcevic.pdf>
53. Szarkowska, A. *The Power of Film Translation*. URL: <http://www.translationdirectory.com/article477.htm>

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

54. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / Л. М. Алексеева, В. И. Аннушкин, Е. А. Баженова, О. И. Блинова / Под ред. М.Н. Кожинной. М. : Флинта; Наука, 2003. 695с.
55. Філософський енциклопедичний словник. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
56. Cambridge Online Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>
57. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <https://www.ldoceonline.com/>
58. The Law Dictionary Featuring Black's Law Dictionary Free Online Legal Dictionary. 2nd ed. URL: [http:// thelawdictionary.org/](http://thelawdictionary.org/)

СПИСОК ДЖЕРЕЛ МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

59. Серіал «Костюми / Форс-мажори. Українське озвучування : ТРК Україна. URL: https://uakino.club/series/drama_series/5603-kostyumi-fors-mazhori.html
60. Subscribescript. Suits Episodes' Transcripts. URL: <https://subscribescript.com/series/Suits-1632701>